

Poštnina plačana v gotovini

1934.
—
1935.

Razgati

List za odraslo mladino

5.

5. UREDNIKOVO PISMO.

Žrebanje za nagrade je izvršil IV. razred mešč. šole na Rakeku. Darila so prejeli sledeči: Cvetko Ciril - čevlje; Šimenko Janez - „V goraf Balkana“; Miklavžina Gabrijela - „V robstvu“; Žefran Joža - šaf; Vrečar Janko - „Slovenci“; Bodlaj Jeronim - risalno orodje; Disenjaka Vera - namizni tenis; Rosenstein Karel - „Kraški svei“; Musek Vitko - „Novele in črtice“; Jeza Maks - „1914-1918.“; Bric Danica - nalivno pero; Devetak Leopold - žagica za intarzije; Mazlu Milena - „Na krvavi poljanaf“; Svenšek - škafija mila. ♦ Križanko prifček je mnogo naročnikov rešilo prav, četudi je v križanki fiskovna pomoča (ogledalo nq mesto ogrevalo!). Žal, za križanko ni bila razpisana nobena nagrada. Bo pa drugič! Popolnoma prav so rešili: IV. razr. mešč. šole v Krškem; Žabkar Jože, mešč. šola na Jesenicaf; Gorjup Erik, nar. šola v Celju; II. razr. mešč. šole v Škofji Loki; Ivan Trinko v Tržiču; Pinter Miroslav, real. gimn. v Mariboru. ♦ Pač pa je prispelo za nagrado „10 Jugoslovancov“ 214 rešitev! Tri liste 10 Jugoslovancov, ki se najbolj približujejo naši listi, so: Planina Franc, mešč. šola v Škofji Loki; Božinc Boris, mešč. šola na Rakeku; Marica Kozjek, gimnazija v Ptuj. Najboljša od tef tref je sledeča: Kralj Aleksander I. Zedinitelj, Sv. Sava, Duk Karadžić, Jos. J. Strossmayer, Primož Trubar, Matija Gubec, France Prešeren, Jan. Ev. Krek, Ivan Cankar, Rudolf Maister. Tu je 6 imen, ki so tudi na naši listi. Usi ti trije, ki so bili izžrebani prejmejo lepe knjige v dar! Tudi dobre liste (4-5 imen) so sledeče: Košmelj Cveta, Simenčič Tomo, Modrijan Anton, Tome Slavko, Ivanka Bizjak, Otovič Milka.

6. UREDNIKOVO PISMO.

Usem onim, ki so poslali doslej prispevke za naslovno stran ali pa črtice, povesti in pesmi, sledeče: Po večini je vsebina prispevkov zapoznala. N. pr. za božično številko mora prejeti urednik prispevke najpozneje 1 mesec prej, preden izidejo „Razori“. Žakaj najprej mora urednik prispevke pregledati, nato jih razvrsti in uvrsti, nato odpošlje v fiskarno. Tisk se navadno zakasni dobrif 14 dni; nato mora urednik opraviiti še popravek fiska (korekturo) i. t. d. Potek fiska ene zaključne številke mladinskega lista ni tako enostaven, kot marsikdo od vas misli! Za naslovno stran so poslali Peterka Jarmila, Delpin Anka, Planina Franc. Izmed tef risb je res času primerna s smučmi, samo škoda, da je izvršena v barvaf, česar „Razori“ ne morejo prinesiti. Usekakor pa Planina Franc prav dobro pojmuje naš razpis in se pridno udeležuje povsod. - Sušnik Nada: Prispevek bi bil za novembrsko številko, ker govori čuvstveno „o našif brstičif - štirif mladifif“. - E. K. Mirinov: Pesem sem priobčil. Povest je nekoliko „prestrašna“. Milica Šinkovec: Bi priobčil, toda je prepozno. - Isto Anica Šinkovec! - Krivec Jože: „Žalostno srce“ naj bi bilo posvečeno samo materi brez dogodka z deklico. Pesem je preveč sentimentalna, polna samega obupa. - Bischof Bruno: „Planine so zaplakale...“ je sfilno dober sestavek, le dejanje ni prav za „Razore“. Za junijsko številko „Razorov“ pošljite kaj o planinaf. - Ostalim v prihodnji številki! - Naročnik, ki je prerisal vratica iz ribniške doline, naj takoj pošlje uredniku svoj naslov.

RAZORI

LIST ZA
ODRASLO MLADINO

III. LETNIK

1935

JANUAR

*Jahta „STRELA“,
zgrajena v ladjedelnici
„Split“. Ključ iz Kole-
darja Jadranske stra-
že 1935.*

VIKTOR PIRNAT:

MOJ SAN.

Ti, sinje morje, si moj san,
si mojega življenja dan,
in tvojih večnih tajn skrivnost
prežene vsako mi bridkost!
Šepet valov,
šelest vetrov
mi boža dušo in srce,
ki skoro ne pozna želje,
ko morja silnega veličje,
neskončno plan,
ki z dneva v dan
poljublja sonce ji obličje
zdaj mirno, ljubko, smehljajoče,
nakodrano, vablivo zroče,
zdaj temno, strašno in grozeče
in v divji strasti koprneče,
a večnolepo in mamljivo,
božansko, divno, očarljivo.
Zato si, morje, ti moj san,
in mojega življenja dan,
saj tvojih večnih tajn skrivnost
mi v duši vzbuja le sladkost!

MORJE,

ko jutro te poljublja hrepeneče,
drhteče
poljube vračaš sreče;

ko sonce boža širo ti planjavo,
sanjavo
oziraš se v daljavo;

ko tih večer prižiga prve sveče,
ljubeče
so grudi ti peneče;

ko v tebi noč strmi v lice dvojno,
pokojno,
otiraš čelo znojno.

Vsevečno ti srce je neumorno,
pokorno,
v Sveta utripih vzorno.

III. ZAKLAD V EMONI.

(Zgodovinska povest.)

Zdajci pa se vzbne iz temnega kota senca stare sužnje, v mesečini se zabliška bodalo — Rodan zapre oči, da bi ne videl groznega sunka.

Ni ga videl. Le slutil ga je. Ko je oči zopet odprl, se je na tleh poleg njega vilo truplo šilonosnega Langobarda Arivalda v smrtnih krčih. Strašno grgranje je prihajalo zločincu iz ust. Iz zverinjaka se je čulo zateglo tuljenje, ki se je pošastno razlegalo v noč. Zveri so čutile, kaj se je zgodilo v temni koči; s tankim sluhom so zaznale zamolklo hropenje umirajočega, z ostrim vonjem so duhale svežo kri. Le obrski stražar, človek, ki so mu čuti že oslabeledi, ni slutil strahote v svoji bližini.

Nad Rodanom se je sklanjal obraz stare Avrelije, obrobljen z mršavimi lasmi.

»Zbujen je!« je zamrmrala starka in se obrnila k Ratimiru, ki se je pobiral s tal. »Ali si ranjen?« ga je šepetaje vprašala.

Ratimir, ki je nekoč nekaj let preživel v bizantinskem ujetništvu in se tam privadil nekaterim besedam raznih tujih jezikov, jo je razumel. Molče je pomolil levico v mesečino. Kri je v močnem curku brizgala iz prerezane žile.

Starka je zagodrnjala nekaj nerazumljivega. Brž si je odvezala vrv, ki jo je nosila okrog pasu, in zadržnila jo je junaku okrog lakti, da se je kri ustavila.

Potem se je zopet sklonila nad Rodanom.

»Ali moreš vstati? Ne? Nu, tole ti pomaga na noge.« Segla je v nedrije, kjer je imela na tanki vrvici primerno stekleničico. »Odpri usta!« je velela in kanila je fantu dve kapljici grenke tekočine na jezik.

Rodan je takoj začutil čudodelni učinek skrivnostne pijače. Bilo mu je, kakor bi se mu velika teža umaknila iz omotične glave. Začutil se je lahkega, močnega, zdravega. Vrgel je medvedjo kožo, s katero je bil odet, s sebe in vstal.

Ratimir pa se je sklonil nad mrtvim Langobardom in mu potegnil dolgo bodalo iz hrbta.

»Zahvaljen Svetovid!« je dvignil močno orožje. »S tem bi podrl deset stražarjev.«

»Ubežimo! Noč je ugodna. Glej, mesec se že skriva za oblake!« ga je prijel Rodan za roko. A izpustil jo je takoj, ko je otipal toplo lepljivo kri, ki je junaku še vedno curljala iz rane. Rodan je odtrgal kos svoje platnene haljice in ga pomolil starki:

»Obveži Slovena!«

Urno in večje je stara Avrelija obvezala rano.

»Kje je Valuk?« je vprašal Rodan, ko se je zaman oziral po koči.

»V posebni kolibi je zaprt, ne daleč odtod. Reci starki, naj ga osvobodi, jaz pa tačas opraviš s stražnikom na okopu. Kadar vam dam znamenje, pridite za menoj! Če se nam posreči, da ubežimo čez ta okop, smo se že napol rešili. Drugi niso tako visoki in ne tako zastraženi. Perun mi pomaga, da se srečno vzpnem na utrdbo.«

S temi besedami se je Ratimir tiho splazil skozi priprta vrata v noč.

»Sveta Marija na Gori, pomagaj nam, da se vrnemo v domovino!« je sam pri sebi vzdihnil Rodan in šepetaje velel Avreliji:

»Poišči Slovena Valuka! Ali veš, kje je zaprt?«

»Vem. V koči poleg one, kjer bivajo kakanove sužnje.«

»Privedi ga nemudoma sem. Počakam vaju za kočo.«

Starka je izginila v temi. Previdno se je Rodan splazil za njo in se skril v senco za kočo. Opazoval je stražnika na okopu, ki se je počasi pomikal proti glavnemu vhodu. Začul se je rahel klic vodne ptice. Nato še eden. Potem zopet vse tiho. Stražnik se je oddaljil preko vhoda na drugo stran okopa. Rodan se je oziral v temo med kočami ... Zakaj se starka toliko časa ne vrne z Valukom?

Naposled je slišal na nasprotni strani okopa oster žvenket in zamolkel padec. Med rjoventjem zveri se je oglasilo kratko hropenje — potem tišina. Rodana je izpreletela mrzlica. Že drugič je ono noč začutil smrt v bližini. Tam gori na okopu je strašni Ratimir odprl sebi in tovarišem pot v svobodo. Že se je oglasilo z okopa kratko ukanje nočne ujede — njegovo znamenje!

»Pojdimo! Ratimir kliče!« se je oglasil Valukov šepet tik Rodana. Mladi Keltoroman se je zdrznil in okrenil. Poleg Valuka je stala lepa mladenka. »Dragomila pobegne tudi z nami,« je dejal Valuk in trdno držal dekle za roko.

»Kje pa je starka?«

»Odpre nam varnejšo pot nego je ona preko devetih »ringov«. Sezuj sandale!« je velel Valuk, ki je že pripenjal svojo obutev za pas.

»Za meno!«

Namesto v senco pod strmi okop, je krenil mladi Sloven okrog koč v svetlo mesečino in preko trate naravnost proti glavnemu vhodu. Ob roki mu je tiho in hrabro stopala lepa Dragomila. Za njima je šel Rodan in srce mu je divje utripalo. Ko so se približali vhodu, jih je pozdravilo strahovito tuljenje zveri. A že so se odprla železna vrata poleg zverinjaka in nagubani obraz stare Avrelije se je prikazal v mesečini.

»Brž! Brž!« je velela, se okrenila in vzpela po strmih stopnicah navzgor. Sredi stopnic, ki so vodile na okop, je starka odprla nizka, močna vrata. V temi je tipala po steni in otipala na kameniti polici smolenico, kresilnik in gobo. Kmalu je plamenica vzplapolala. Nemirno se je zazibala svetloba po kamenitih stenah. V črni temi je zazijala globina pod stopnicami.

Stara Avrelija je izročila plamenico Rodanu.

»Pazi nanjo! Težko bi hodili v temi. Šli boste po stopnicah do dna in potem po hodniku pod vsem »ringom«. Rov je dolg in ima izhod med skalami blizu močvirja. Izhod je zaprt s skalo, ki jo pa dva moža komaj odrineta. Odondod kmalu dosežeta Donavo, kjer so privezani obrski čolni.«

»Zakaj mi vse to pripoveduješ? Ali nočeš z nami uiti obrskemu suženjstvu?«

»Ne. Tu ostanem. Nocoj se osvetim onim, ki so me nekoč zaslužnili.«

»Osveta je v božjih rokah. Ali nisi kristjanka?« se je Rodan zgrozil.

»Osveta je v božjih rokah, da, a človek je božje orodje,« je zamomljala starka. »Počakajte na svojega tovariša! Pomagal mi bo izvršiti osveto. A tedaj morate biti že onkraj Donave, sicer bi vas opazile straže zunaj »ringa.«

»Bog ti plačaj Avrelija!« »Bog te spremljaj, sin mojega mrtvega naroda!«

Starka se je neslišno vzpela na okop. Begunci so stali vrh podzemeljskih stopnic, zadrževali dihanje in napeto poslušali v noč. Kmalu se je čul rahel šum kakor vrtenje vretena in škripanje verige, ki je tonilo v rjoventu divjih zveri. Zunaj na prvih stopnicah je zazvenelo železje. Rodan je stopil korak nazaj in posvetil navzdol — stopnice, po katerih so pribežali, so bile do vrha zaprte z železno pregrado... pregrada v zverinjaku pa je izginila...

»O Bog! Izpustila je zveri!« je šepnil Rodan. Stresel se je ob spoznanju strašne starkine osvete.

Zdajci pa je planil z okopa Ratimir. Še se je čulo divje rjoventje zveri, takoj nato pa presunljiv krik iz mnogih grl onstran okopa.

»Dalje! Hitro!«

Rodan je stopal prvi in svetil. Ratimir je zadaj zapahnil težka vrata; potem je hitel za drugimi navzdol.

»Doslej ne slutijo, da smo ubežali. Zveri jim dajo opravka do jutra,« je dejal strašni junak in hitel za drugimi navzdol.

Stopnice so vodile globoko v zemljo. Naposled so bili vendarle na dnu. Tekli so v ravni smeri po rovu dalje. Hodnik je bil dovolj visok, toda ozek. Voda je curljala iz njegovih sten in se ponekod zbiral v široke luže.

»Dalje! Dalje!« je priganjal Ratimir. Toda napenjal je vse sile, da je dohajal druge. Preveč se je utrudil, ko je pomagal starki zavrteti vreteno. Rana ga je močno skelela. Čudna slabost se ga je lotevala. Kmalu je zaostal in se naposled ustavil. Omotica ga je prisilila, da se je naslonil ob steno... Kaj je to? Z zdravo desnico se je prijel za ranjeno levo. Rana je bila odvezana, vsa levica oblita s krvjo, ki mu je, ne da bi bil opazil, gotovo že vso pot lila iz rane.

»Ratimir! Ratimir, kje si?« je zaklical Valuk, ko so utihnile stopinje za njim.

»Tukaj. Le tecite! Počasi že pridem za vami,« se je junak trudil, da bi premagal slabost.

»Rodan! Vrni se!« je zapovedal Valuk.

Že so bili vsi trije pri Ratimiru. Ustrašili so se, ko ga je obsijala plamenica.

»Ves si krvav! Daj, da te obvežemo, sicer nam še izkrvaviš!«

Rodan je brž podal plamenico Dragomili in odtrgal še drugi kos svoje platnene haljice. Valuk mu je pomagal, da sta zavezala veliko zevajočo rano in trdno podvezala prerezano žilo.

»Saj ni tako hudo!« se je junak poizkusil nasmehnuti. Njegov brazgotinasti obraz pa je bil čudno bled, da ga je bilo groza pogledati.

»Rodan, primi Dragomilo za roko! Župan Ratimir, ti se pa opri z zdravo roko na moja pleča!« je velel Valuk.

Tako so nadaljevali pot. Tekli seveda niso več, kajti Ratimir je le s težavo omahoval ob Valukovi strani. Včasih se mu je za trenutek stemnilo pred očmi in morda bi bil padel, če bi ga Valuk ne držal okrog pasu in vlekel za seboj.

Podzemeljski rov se je zdel beguncem neskončno dolg. Ali ni zunaj že napočila zora? Ali niso Obri opazili njihov beg? Morda jih že zasledujejo ali pa pričakujejo koncem rova? ... Počasneje in počasneje so hodili, kajti Ratimiru so se vedno bolj zapletale noge. Njegovo korenjaško telo se je že z vso težo obešalo na mladega Valuka, ki je napenjal vse sile, da je zmagoval tolikšno breme. Zdajci pa se je Ratimir drugič ustavil.

»Kar pustite me!« je šepetal s slabotnim glasom: »Nekoliko se odpočijem in zberem moči, pa pridem za vami.«

(Dalje prihodnjič.)

JOŽA HERFORT:

BELA KNJIGA.

Tiha zimska noč. Mesec so zastrli oblaki, čez vso Stvarnico je ležal polmrak. V temnih lesih in globokih grapah so pod noč oživele sence. Čez pot je hušnila senca, morda je bil zajec, morda lisica, ali pa je šel pohlevni mucek na potep. Tik ob gozdu se je vlekla temna senca, kot misel tiho se je plazila dalje. Ni vznemirjala grozotnega nočnega molka. Pogledal pa je mesec izza oblakov. Tedaj je pretrgal tišino noči krik groze in strahu, krik živali, s smrtjo se boreče. Zamrli so bolesteri kriki, utihnile smrtne tožbe, vse se je spet pogreznilo v gluhi molk.

Vse gostejša je postajala tema, vse je zavila s svojim mrkim plaščem. Nekje je počil strel, njegov odmev se je tavaje lovil po zasneženih bregih in z dolgim aah... zaspal za goro. Smreke so poječavale v severu, ki se je rodil nekje v snežnih brdih, vse je zginilo, kot izumrlo, lovec pa je čakal ob topli peči jutra, da gre v naravo, da tam prečita, kaj je Stvarnica zapisala na orjaške liste bele knjige, da bo zvedel, kaj mu bodo povedale sledi.

Jutro v hribih! Vse rdeče je vzšlo sonce, vse svetleje je ožarjalo deviško prirodo. Tajne narave, ki so jih zapisale živali na sneg, so se ostro odražale v trdih sencah. Jutra so za to, da jasno ločiš sledove, da vidiš kaj so delale živali, kje so hodile, da vidiš kje so se vršili ponočni boji živali, zdaj za mrvico živeža, zdaj za obstanek za boro življenje.

Iskreča se brezmadežna belina! Prav mimo koč je šla žival, stikala okoli hleva za ostanki hrane. Kot jagode na molku so bile nanizane njene stopinje v snegu. Druga za drugo, skoro čisto okrog, še celo oblazinjeni prsti so se poznali. (Sl. 1.) Lovec je šel za sledjo v grapo. Naenkrat je molka sled prešla v gosto, ena stopnja je bila pri drugi, sedaj je bila sled v dveh vrstah!

Lisica je šla mimo koč, v grapi pa je nekaj zalezovala. Za gosto sledjo je bil dolg skok, nato prazno! In tam, malo dalje? Kaj pa je to? O, dolgoušec, ubogi zajček je bežal kot nor pred — smrtjo. Ušel ji je, rešil si je ubogo življenje, lisica pa je kmalu pustila njegovo sled. Kakšno sled ima zajec! Zadnji nogi vrže pri teku pred sprednji, zadnji sta veliki, šapasti, njena sled je vzporedna, razprta, sled prednjih nog, ki sta drobni in ozki pa je zaporedna druga za drugo. (Sl. 2.) Onkraj grape se je zajec umiril. To je povedala sled. Skoki so postali krajši, sled zadnjih nog jasnejša, iz bega je prešel v počasen drnec. (Sl. 3.)

Ob grapi, ki je strmo padala v globel, je bilo gosto smrečje. Drobna sled se je vila v snegu. Kuna? Sled je bila lepo jasna, najprej dve širši šapici, navzven obrnjeni, za njima dve mali nožici. (Sl. 4.) To je bila le veverica, ki jo jelačen želodček in sonce zvalilo, da je šla pogledat, če bi še našla kje kak storž ali lešnik, ki je morda ostal od jeseni.

Pot je zavila ob grapi navzdol. Lovca so zmotili skoki, ki jih je čul v robidju, ki je sklanjalo svoje dolge prožne šibe pod težo snežene odeje in je le tu in tam gledal iz snega zelen list. Srna je bila! Njena sled se je lepo poznala na poti. Jasno je ločil sled drobne nožice, skoro okrogle, le malo prišiljene na koncu, po sredi pa preklane, bolj razdeljene. Ko pa je začutila človeka, se je pognala v beg, lovec je videl mogočne skoke, sled je pričala o begu. Prsti na nogah so se razkrečili in sled je postala jasnejša, zadnji prsti vidni, prednja dva ločena. (Sl. 5.)

Lovec se je vrnil v kočo, vesel, da je videl dovolj, da je toliko prečital iz bele knjige, še bolj pa je bil vesel, da ni našel na tej prebeli knjigi krvavih madežev, sledov boja za življenje in smrt.

Prvi sneg je pobelil poljane. Lovec je šel zjutraj na svoj lovski obhod. Rad bi vedel, kaj je delala ponoči njegova divjad. Vedel bi rad, če se še kladijo po obširnih gozdovih sivi krvoloki — volkovi, morda hodijo iz prostranih kočevskih gozdov divje svinje na njive rit in orat, sploh, hotel je vedeti, kaj je narava zapisala ponoči na deviško odejo snega.

Usmeril se je proti mrhovišču. Na prostoru, kamor so hodili medvedje na hrano, so zakopali poginulega konja.

Že od daleč je videl okrog mrhovine polno orjaških sledi in razoran in razkopan sneg. Kaj so mu povedale sledi, kaj mu je ta nema govorica glasno pričala?

Ponoči je prišel k mrhovini močan medved. Toda, tam je že našel tekmeča — velik veper je prišel na pojedino. Gospodar mrhovišča je gosta odganjal, pa ta ni bil voljan zapustiti polne mize. Medved je prišel vepa poditi in preganjati okrog mrhovišča in ga celo krepko potipal s svojo šapo. Za spomin na to zaušnico je pustil veper na mrhovišču šop ščetin. Kmalu pa je sprevidel, da medvedu vendarle ne bo kos in jo je ubral v gozd. Medved urno za

njim! V začetku sta šla čez drn in strn, nato po kolovozu. Tu sta prišla do velike luže, kjer so se divji prašiči ponavadi valjali in kopali, treščila v silnem diru, medved je vepra naravnost gonil v mlako in poškropila z blatno vodo sneg daleč na obe strani kolovoza. Od tu sta zavila proti skalam, kjer se je sled izgubila. (Sl. 6. 7.)

Vso to mično in napeto zgodbo, ki mi jo je pravil lovec iz kočevskih gozdov, je videl — v sledeh.

Sledi, tajna znamenja živali! Vse življenje prebivalcev gozda razbereš iz njih, le če jih znaš čitati!

Narava ti je vedno odprta knjiga, sledi v snegu velika, bela knjiga. Pojdi, čitaj, razumi jo!

KAREL ŠTRBENK:

■ MUČENICA MARJANA.

Kako malo je ljudi, ki pozna mučenico Marjano, in vendar je danes toliko mučenic, mimo katerih hodimo molče in morda prav nikogar niti ne zaboli srce, ko gre mimo njih. Zato hočem, da izve svet o mučenici Marjani in njeni zgodbi, ker odseva iz nje vsa žalost matere, ki je postala velika in strašna žrtev časa in njegove trde sile. Bila je mučenica in mučeniki so pač vsi veliki, razlika med Marjano in ostalimi mučeniki je samo ta, da so oni umirali za ideje, ona pa je umrla za svoje otroke. Nihče skoro niti opazil ni, da je odhajala, saj se tudi skoro nikomur ni zdelo vredno, da bi to opazil, tako je pač naše življenje, samo troje drobnih bitij je zaihtelo v neizprosno noč, samo troje mladih src je zakrvavelo ob strašni resnici. Jaz sem jo videl in poznal, spoznal pa sem tudi njeno težko zgodbo od začetka do zadnje njene postaje, zato hočem, da jo izvedo še ostali, da se zavejo v svoji notranjosti vendarle, da živi med nami tisoč in tisoč cepajočih junakov, ki ne tožijo, ko odmirajo, odmirajo po velikem usmiljenju soljudi, ki hodijo zavezanih oči mimo njih in nimajo toliko srca, da bi otrnili saj zadnjo solzo, ki jim umirajočim polzi preko usahljanih lic... Marjana, Bog ti daj mnogo dobrega!

Bil je svetel sveti večer, tako svetel, kot more biti le sveti večer sam. Tisoč lučk je bilo prižganih na nebu, ki so pomežikovale v tisočerihi barvah na zemljo, kot bi hotele na sveti večer pokazati vso svojo opojno in bajno lepoto. Bil je pač sveti večer in zvezde tam visoko na nebesnem oboku so to dobro vedele. In takrat se je zgodilo, na sveti večer, ko je priplaval z neba angel miru in sprave, ki je oznanil vsem ljudem, da je prišla noč rešenja in odrešitve vsemu človeštvu. Na sveto noč pa je priplaval nad raztrgan krov koč, ki je stala za vasjo, v kateri je prebivala s svojo družino Marjana, angel smrti in požel usahel cvet. Kdo je bila Marjana in kaj je bila? Bila je tista drobna izžeta mati, ki je imela troje otrok in moža, ki je že pred leti odšel v tujino, da zasluži svoji družini vsakdanjega kruha. Revščina ga je gnala, ne morda hrepenenje po bogastvu, toda nazadnje ni bilo ne kruha in ne njega. Tujina ga je pogoltnila, kot jih pogolta tisoč naših ljudi, ki odmirajo v tujini, kjer nepoznani spijo, popolnoma zapuščeni in še po smrti tisočkrat pogaženi, nemirno spanje. Strašna je sodba tujine in mrzel je objem tuje zemlje! Tako je bilo tudi z Marjaninim možem Francem, ki je odšel po zaslužku, pa ni bilo več ne njega ne zaslužka, doma pa so ostali otroci in žena, ki so težko pričakovali

očetove pomoči. In vse težko breme se je naenkrat zvrnilo na Marjanina ramena, ki pa so bila od revščine tako izpita, da niso prenesla teže. Upala je dolgo, čakala je dolgo, ker ni mogla verjeti, da se je zgodila tam v neznani tujini tako strašna resnica. Kako junaški so taki upajoči trpini! Samo nekoliko še in pomoč bo prišla. In tako se tolažijo iz dneva v dan in upajo, upajo, njihove telesne sile pa iz dneva v dan odtekajo, po kapljah počasi sicer, pa vendar vztrajno, tako da jim slabijo moči in se bližajo še vedno upajoči svojemu koncu, ki ga v svoji veliki veri in upanju niti ne opazijo, ko se jim tiho približuje. Marjana, kaj nisi prej čutila, kako ti po kapljah odteka dan za dnem v trdem delu tvoja že itak majhna telesna sila? Zakaj se nisi oddahnila, zakaj se nisi odpočila, ko si upehana prvič spoznala trdo resnico svoje strašne usode? O, vedela je Marjana, dobro se je zavedala svoje nemoči, pa ni bilo časa za razmišljanje, ker je imela troje otrok, ki so dnevno terjali od nje vsakdanjega kruha, ki ga je oče obljubil, ko je odhajal, pa ga ni nikoli prinesel in nikoli poslal. S krvjo svojih žuljavih rok jih je hranila, s svojo šibko silo jih je branila, s svojim drobnim, pa tako velikim in vročim srcem, jih je ljubila in s svojimi solzami jih je močila dnevno, ko so zvečer zaspali pod zakrpano odejo, ko so odmolili za svojega, njim nepoznanega, v dalji izginulega očeta, ki se najbrže polnih rok vrača med nje. Taka je bila drobna, pa tako velika mati Marjana. Taka je bila njena trda usoda. Si srečala že svojega moža? Saj si mu že davno odpustila, ko si spoznala veliko in strašno resnico, ki jo je moral doživeti on tako daleč od vas. In pa teptane duše hitro odpuščajo, pogažena srca so vedno velika, kdor je občutil sam krivico, ta je spoznal vso strašno njeno trdoto in ta ne bo sodil tako, kot lahko sodi človek, ki ne ve, kaj je gorje.

Zunaj je okrog ogla tulila mrzla burja, ječala je dolgo in zateglo pesem, pesem, ki je s svojimi jeklenimi usti grizla do kosti, kogar je objela s svojimi ledenimi rokami. Na siromašni postelji, pod zakrpano odejo, je ležala Marjana. Njene široke razprte oči so bile uprte v vrata, kot bi nekoga pričakovala, ob njeni glavi pa je stalo nekaj nevidnega, ki je napolnjevalo vso siromašno izbo in jo pretresalo s temnim strahom, plazečim se preko stropa po vlažnih stenah. Marjana je nepremično gledala v vrata, iz njenih oči pa je zrla smrt. Suhe, od žeje razpokane ustnice, so se komaj vidno genile in iz jetičnih prs je le z veliko muko in komaj slišno dahnila: »Pride, gotovo pride danes, ko je sveti večer... danes bo tu... Prinesel bo polne roke darov za nje, ki ne poznajo dobrote... Dosti bo prinesel... Zakurili bomo mrzlo izbo in svetlo jo bomo razsvetlili... Mizo bom pognila in nič več ne bom bolna... In vsi bomo sedeli za mizo: on, France, mala Marjanca in Francek in pa moja drobna, uboga Micka, ki še ne pozna svojega očeta popotnika... In opasala si bom bel predpasnik in po dolgem postu bom prinesla na mizo lačnim obilo jedi... O, sveti večer!...« Črte okoli ust so se ji v silni bolesi globoko začrtale in težko je sople. V udih je čutila težko onemoglost, le srce, ubogo materino srce, je drhtelo v upanju, se smehljalo ob mislih, da se ji velike, božične sanje uresničijo. In kako rada bi še Marjana trpela, kako sladko se ji je ta hip zdelo trpljenje, ker je bilo nujno, ker bi bilo vse trpljenje samo za njene otroke, ki bodo ostali sirote. V izkušanih prsih ji je trudno utripalo izmučeno srce. Njen pogled je plaval motno od vrat, pa se ustavljal sedaj na tem sedaj na drugem obrazu njenih drobnih otrok, ki so z razprtimi očmi, polnimi strahu gledali izsušen materin obraz. Le oči so še blodile v smrtnem strahu po otrocih, roka je bila že prešibka, da bi jih dosegla. In vendar je bila to tista roka, ki je bila navajena skozi dolgo let tako trdega dela, da so se na njej nakopičili

debeli, usnjati žulji, ki so materine roke tolikokrat obvarovali, da niso zakrvavele. Široko materino čelo se je v medli svetlobi lesketalo v tisočernih znojnih kapljah, polzečih po globokih zarezah, ki jih je zgrizlo trpljenje in bolečina na koži, in kapljale na zakrpano blazino, kjer so utonile...

Naenkrat so se zaokrožile blede, ozke ustnice v bolesten nasmeh.

»Zakaj se smejete, mati?« je vprašala mala Micka.

Tedaj so se zganile zopet trudne materine ustnice in skoraj šepetaje je dihnila, dihnila tiho kot človek, ki sanja visoke sanje in se boji, da s svojim glasom ne prepodi lepe prikazni.

»Otroci... danes... sedaj... kmalu... pride... oče... ko bo zvonilo... k... polnočnici... bo odprl vrata... prišel in nas bo objel... Polne bodo njegove roke... tebi Micka bo dal velik kolač... tebi Francek... tebi sladkih potic... in tebi... Marjanca... sladkih bonbonov... jaz... jaz... pa bom vstala... nič več ne bom bolna...

Glas ji je zamrl, otroci pa so strmeli v mater in preplašeni poslušali čudno zgodbo, ki je bila kakor sanje. Sanje so po večini delež trpečih in nič več kot samo sanje, ki so vendarle tako poceni in tako malo vredne in blizu resnici. Nihče izmed otrok se ni oglasil, samo mala Micka se je zasmejala onemu kolaču, ki ga bo dobila danes od očeta. In med zlatim, nedolžnim smehom je zapelo malo bitje veliko pesem upanja in nepoznane lepote, ki je drobno srce pač ni občutilo nikoli in, Bog ve, če jo bo sploh kedaj.

»Mati, kaj ne, tak kolač, kot so ga imeli včeraj pri županovih.«

»Da, tak in še boljši...«

In v sobi je zavladala zopet grobna tišina... Ali sta slutila starejša otroka, da so to le sanje umirajočega? Kako strašni deleži so odločeni mnogim mladim dušam. Kdo jim prisluškuje, koga zanimajo, kdo jih lajša, kdo jih po njih vprašuje? V izbi je nastala smrtna tišina in nekaj strašnega je režalo v tej grozi, ki je napolnila otroške duše, da so naenkrat vsi zaihteli.

Zunaj je bila božična noč, v kateri je bil rojen Odrješnik sveta...

Tesno so se tiščali otroci ob vznožju matere, ki je ležala nepremično, strmeč v vrata. Na mizi je dogorela sveča in svinčena tema je napolnila ozko izbo.

»Prižgi svečo,« je ihte zajecjal Francek, »mene je strah.« Marjanca je zdrknila s postelje in zablodila v temo, da poišče novo svečo. Blodila in iskala je po temi, sama podobna strašni senci, ki išče svojo žrtev, da se je oklene za večno. Zadela je ob stol, ki se je ropotaje prevrnil. Na postelji je globoko vzdihnila Marjana, v vznožju pa sta v strašni grozi zajokala otroka... Zunaj je zatulila znova in z vso silo burja, na oknu pa zaplahutalo nekaj temnega in zateglo zaskovikalo. Tesno sta se prižela otroka k postelji, Francek pa je v svojem strahu krilil za materino roko, jo vendarle ujel in jo stisnil, da ga ubrani tudi danes čudnih strahov, ki se plazijo okoli hiše. Marjanca je našla svečo in jo s tresočo roko prižgala. Približala se je materi, ki je nepremično gledala proti vratom. Otrokoma je odleglo, ko sta videla zopet svetlobo, in Francek si je otrnil solze. Globoko se je sklonil k materi in jo zaupno, šepetaje vprašal:

»Mati, kakšni so oče?«

Marjana je z veliko muko obrnila ledeneče oči proti svojemu najmlajšemu, ustnice so ostale zaprte, bile so potegnjene v trpek nasmeh, ki je ležal kot mrzel svinec na sivem materinem obrazu. In ta nasmeh je ležal in plašil otroké in jih polnil z doslej nepoznano grozo.

Njena roka je tedaj obležala nepremično na odeji, oči pa so osteklenele, luč je ugasnila v njih, leden sijaj se je razlil preko njih... V sobo pa je prišla stara Polona... Trudno se je privlekla do postelje, kjer je ležala Marjana. Sklonila se je globoko nad njo in ji tiho pošepnila: »Na, kolač, pri županovih sem ga dobila, razdeli ga otrokom.« Toda Marjana ni več pogledala kolača, s katerim bi razveselila svoje otroke, čeprav je bil kolač županovih, Marjana je ostala nepremično mirna in se je le hladno smehljala z nepremičnimi ledeninami usti. Tam iz dalje pa je plavala vesela božična pesem zvonov, ki je vabila ljudstvo k polnočnici,.... iz dalje je med pesmijo zvonov zateglo zatulilo, tulilo izza ogla dolgo, jokajoče. France je prišel, da praznuje z Marjano sveti večer in da jo pospremi tja, odkoder se je po tolikem času zopet vrnil. Polona se je sklonila globoko nad Marjano in ji zatisnila trudne oči...

Troje osirotelih teles se je stisnilo v kot in zadrhtevalo v krčevitem ihtenju. Zunaj je pel skozi božični mrzaz polnočni zvon, ki je razglaševal: »Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje...«

RIGL:

Š TABORA.

Dve je bila menda ura, ko smo prispeli na kraj, določen za taborišče. Pod hribom je bil ta kraj ob obronku gozda in prav ustvarjen za taborenje, ko smo razbremenili in začeli postavljati edina dva šotora. Taborovodja je šel k bližnjemu posestniku pogajat se za slamo. Med tem smo popravili šotore, ki jih je naš gospodar preveč napel. Ko so prišli taborovodja in njegova dva spremljevalca natovorjeni s slamo, nam je z urejevanjem šotorov in z drugim delom hitro minilo popoldne.

Zvečer pri tabornem ognju smo imeli obisk. Sedeli smo okoli ognja, se pogovarjali in po pripovedovanju brata taborovodje, ki nam je povedal doživljanje s tabora na nekem otoku, nam je gospodar zaigral na violino. Tiho je zvenela violina v jasni večer, mi pa smo strmeli v ogenj in v mislih nam je bil doživljanje brata taborovodje. Nato je nastopil kuhar, ki nam je s pomočjo dveh drugih pokazal ono o policaju in rožah in o »Maksimilijanu«.

Tako nam je minil prijeten čas ob ognju, ko je taborovodja napovedal molk. Gostje so se poslovili z najlepšim vtisom, obljubljač, da nas še obiščejo.

Krasen večer je bil, nebo posejano z mirijadami zvezd. Določena mi je bila kot novincu prva straža.

V dolini je ležala megla, daleč nekje se je oglašala sova. Ogenj je nekoliko gorel in sence so plesale po šotorih. V prijetnih mislih sem prebedel stražo, dokler me niso zamenjali drugi; nato sem se spravil v šotor in kmalu zaspal.

Okrog polnoči je začelo deževati; deževalo je potem vse tri dni, dokler smo taborili.

Ko smo podirali šotore, sem sklenil kljub deževju, da se udeležim prihodnjega tabora. Kot novincu mi bo pa ostal prvi tabor v vednem spominu.

SLAVKO VESELIĆ:

FILATELIJA ZA MLADINO.

Pred več leti smo ustanovili pri »Hrvatskem filatelističnem društvu« v Zagrebu odsek za vzgojo filatelističnega naraščaja. Dasi so nas šolske oblasti pri tem podpirale, nam preskrbele predavalnice in mladini priporočale posejanje naših tečajev, vendar nismo uspeli, ali vsaj tako ne, kakor smo si želeli. Že čez nekaj tednov je mladina prenehala posecati predavanja in le prav majhno število dijakov nam je ostalo zvestih. Tudi drugod pri nas se podobne mladinske organizacije niso obnesle. Zato mislim, da je za naše razmere najbolje, da navdušujemo mladino za filatelijo s propagandnimi spisi, ki naj bi jih od časa do časa prinašali strokovni časopisi in dnevniki. Zato sem napisal naslednji članek.

I. Vzgojna stran filatelije.

Filatelija ni zgolj trgovanje z znamkami, temveč ima tudi svojo kulturno in poučno stran. Zbiranje znamk oživlja domišljijo, izobrazuje okus, budi smisel za lepoto, red in snago ter nudi zbiratelju svojevrsten užitek. Nadalje pogloblja znanje iz zgodovine, zemljepisa, prirodoznanja, narodnega gospodarstva itd. Razložil vam bom, kako in kaj je treba zbirati. Videli boste, da niso gornje besede prazne, pač pa temelj za vašo bodočo zbirko in jamstvo za uspeh. Če se boste ravnali po tem, ne boste, upam, tolikokrat razočarani.

Filatelija in snaga: Draga znamka, ki ni »čista«, zgubi mnogo na svoji vrednosti. Znamka ima filatelistično vrednost samo tedaj, če je brez vsake napake. Zato se mora mladina takoj spočetka navaditi, da uvršča v svoj album samo znamke, ki so popolnoma čiste, t. j. znamke, ki ne kažejo nikakih sledov papirja, na katerem so bile prilepljene, znamke ki niso mastne, niti kako drugače zamazane. Znamko, ki jo hočemo odlepiti od pisemskega ovoja, vržemo v hladno vodo in jo pustimo v njej toliko časa, dokler sama ne odstopi. Znamk, ki so tiskane v različnih temeljnih barvah, ne smemo polagati v isto posodo. Za modre znamke moramo imeti drugo posodo kakor n. pr. za rdeče, za te zopet drugo kakor za zelene itd. Poleg tega ne smemo posode

z znamkami prenatrpati, kajti nekatere barve se v vodi razkrajajo, razkrojena barva pa nam lahko pokvari znamke, ki bi bile drugače čiste. Tako odlepljene znamke pregledamo, odberemo samo lepe in nepokvarjene, vse druge pa zavrzemo, ker nimajo nikake vrednosti. Če si zbiratelj nabavi že sprano znamko, mora strogo paziti, da je v skladu s tem navodilom.

Glede »pranja znamk« opozarjamo mladino že sedaj, da znamk s starih pismenskih ovojev, ki izvirajo iz prejšnjega stoletja, ne smemo odmakati preje, dokler se nismo razgovorili o tem s kakim znanim starejšim zbirateljem ali vprašali za svet najbližje filatelistično društvo. Stare predvojne znamke so dostikrat mnogo več vredne, če ostanejo na prvotnem ovoju, kakor pa, če so sprane.

I. Gornji red predstavlja 4 znamke I. čistoče. Vse znamke so dobro centrirane, zobci nepokvarjeni, pošt. žigi diskretni in ne kvarijo slike. — II. Srednji red predstavlja 4 znamke II. čistoče. 1. znamka ni centrirana; 2. znamka je natis JUGOSLAVIJA preveč na levo, žig kvari lice; 3. znamka je centrirana ali ima dva žiga, kar je odveč; 4. znamka ima slab žig, ki kvari sliko. — III. Dolnji red predstavlja 3 brezvredne znamke. 1. znamka je v levem dolnjem vogalu pokvarjena; 2. znamka je na levem robu odrezana; 3. znamka je z žigom popolnoma zamazana.

Odlepljene znamke vzamemo iz vode s prsti (nikakor s pinceto, ker bi nam ta lahko mehki, razmočeni papir poškodovala) in jih položimo z navzdol obrnjeno sliko na snažno platno ali pivnik, kjer ostanejo, dokler se ne posuše. Napačno je, če jih sušimo pri peči, nad štedilnikom ali kako drugače.

Osušenih znamk ne smemo več prijemati s prsti, temveč edino le s posebnim prijemalom (pinceto). Uložimo jih med liste kake knjige, da se poravnajo. Šele tako sprane, posušene in poravnane znamke pričnemo pregledovati

in odbirati. Znamke delimo v tri skupine: v znamke I., II. in III. čistoče. V III. skupino uvrščamo znamke, ki nimajo za filateliste nikake vrednote.

Pri pregledovanju je treba najprej ugotoviti, če nima morda znamka tako zvanih »tankih mest«. Tanka mesta nastanejo, če potegnemo znamko s podlage v suhem stanju; pri tem ostanejo delci znamkinega papirja na podlagi in je znamka na dotičnih mestih bolj prozorna kot drugod. Tako poškodovana znamka spada v tretjo skupino.

Znamko, ki nima tankih mest, preiščemo, če ji ne manjka kak zobec. Če ji manjka le en sam zobec, jo je treba zavreči. Isto velja tudi za znamke, ki niso nazobčane, za znamke, ki so rezane s škarjami. Pri teh mora biti okrog slikinega okvirja najmanj 1 mm širok rob. Če je beli rob prekinjen in posega rez v sliko, je znamka za nič.

Ko smo se prepričali, da so zobci (oziroma rob) nepoškodovani, pogledamo, če je znamka »centrirana«. Pri centriranih znamkah je beli rob okrog slike na vseh štirih straneh enako širok; slika leži torej točno v sredini papirja. Pri znamkah, ki so bile naknadno pretiskane s kakim besedilom, n. pr. pri znamkah z likom Kralja Aleksandra, pretiskanih s črnim okvirjem, ali pri znamkah Kraljevine Jugoslavije, je treba paziti, da je centrirana ne samo temeljna slika, temveč tudi pretisk.

Pri nerabljenih znamkah mora biti lepilo pristno in nepoškodovano. Pri rabljenih znamkah ne sme poštni žig pokrivati niti kvariti cele slike; žig mora biti jasen in ne zamazan, močan, a ne preveč usiljiv.

Znamke I. čistoče so samo one, ki nimajo tankih mest, ki jim ne manjka niti en zobec, ki imajo, če so rezane, najmanj 1 mm širok rob okrog slike, ki so popolnoma centrirane, ki imajo lep, čitljiv in neusiljiv žig ter imajo, če so nerabljene, pristno in nepoškodovano lepilo. Znamke II. čistoče so one, ki niso točno centrirane, znamke brez vrednosti pa one, ki so kakorkoli poškodovane, umazane, masno žigosane ali zarežane.

Znamke I. čistoče, četudi so cenene, so vedno več vredne kakor druge poškodovane znamke. Zbirka znamk I. čistoče je ideal za vse filateliste, ideal, ki ga seveda ni mogoče tako lahko doseči. Zbiranje znamk I. čistoče zahteva od zbiratelja železno voljo, potrpljenje in discipliniranost. Zato naj vsakdo, ki je prišel zbirati znamke, takoj v početku trdno sklene, da bo uvrščal v svojo zbirko samo znamke I. čistoče; kesal se ne bo nikdar, kajti njegova zbirka bo imela vedno svojo veljavo, četudi ne bo sestavljena iz samih dragih znamk. Največja nevarnost za mladega zbiratelja bi bila, če bi uvrščal v svojo zbirko »začasno« tudi znamke II. čistoče z namenom, da jih bo zamenjal, ko bo dobil lepše. Iz izkustva vem, da se taka »začasnost« običajno prevrže v stalnost in da ne pride nikdar do izmenjav. Radi tega je bolje, da vodimo vzporedno dvoje zbirk; v prvo uvrščamo samo znamke I. čistoče, a v drugo znamke slabše kakovosti.

Filatelija in rednost: Ni zadosti, da zbiratelj pazi, da so njegove znamke brez vseh napak. Zbrane znamke mora tudi pravilno hraniti in vedeti za vsako, kje jo ima. To ne velja samo za znamke, ki jih lepi v album, temveč tudi za vse nadštevilne znamke, ki jih namerava zamenjati z drugimi pri svojih tovariših.

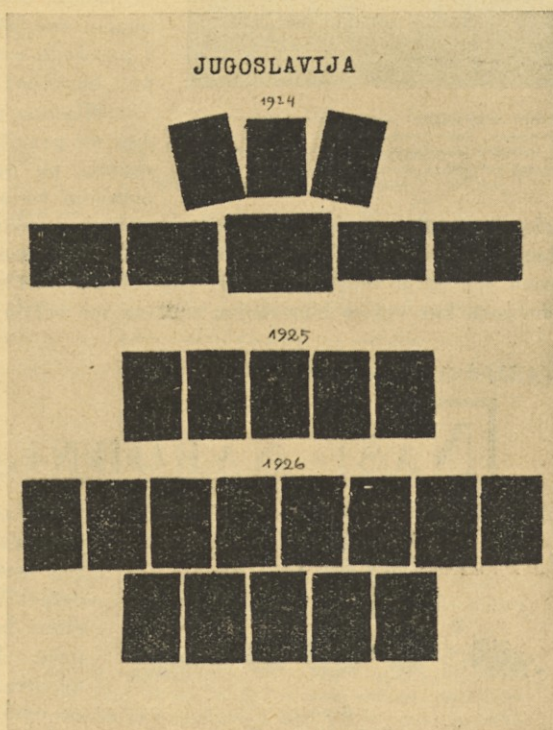
Album znamk je za vsakega zbiratelja spričevalo o njegovi redoljubnosti. Seveda ni vsak zbiratelj, zlasti če je še dijak, v takem položaju, da bi si lahko nabavil primeren album. Zato podajam navodilo, kako si lahko mladi zbiratelj brez velikih stroškov uredi lep in pravilen album. Najprej si mora

nabaviti več pol papirja (v približni velikosti 23×30 cm), ki je nekoliko močnejši in popolnoma bel. Na te pole načrta okvirje za bodoče znamke. To je mogoče samo tako, da si pri kakem znancu izposodi cenik znamk, iz katerega bo zvedel, kakšne razsežnosti in oblike imajo posamezne serije te ali one države. Ker so znamke narisane v teh cenikih navadno v zmanjšanem merilu, določimo njih pravo velikost takole: Zmerimo višino (samo slike brez belega roba!), oziroma širino neke znamke, ki jo imamo, poiščemo posnetek te znamke v ceniku in določeno razmerje med risbo cenika in našo originalno znamko. Primer: Naše sedanje znamke (brez črnega roba) so visoke 26 mm, slika iste znamke v Senfovem ceniku pa je visoka 13 mm; razmerje je torej 1:2, kar pomeni, da se ujema 1 cm na sliki tega cenika z 2 cm na originalni znamki, ali, da je originalna slika nekako dvakrat večja od slike v Senfovem ceniku. Če to vemo, je kaj lahko sčrtati tak album. Koliko mest je treba odrediti posameznim serijam, t. j. znamkam iste velikosti, nam pove cenik.

Da vam ne bo treba risati okvirjev s tušem, predlagam nekoliko bolj praktičen način, ki omogoča poljubno izmenjavo posameznih listov. V trgovini s papirjem kupimo polo tako zvanega »naravnega papirja«¹ črne barve. Iz tega papirja izrežemo četverooglate podloge, ki so 2 mm višje in širše kakor originalne znamke. Te črne četverooglate podloge nalepimo simetrično in okusno v album v istem redu kot je v ceniku za posamezne predpisan. Če znamke v seriji niso vse enako velike, moramo paziti, da daje razvrstitev črnih podlog na listu pregledno in zaokroženo celoto. Neokusno bi bilo, če bi zbiratelj pričel lepiti podloge v levem zgornjem oglu, jih enostavno nanizal drugo poleg druge do desnega roba ter prav

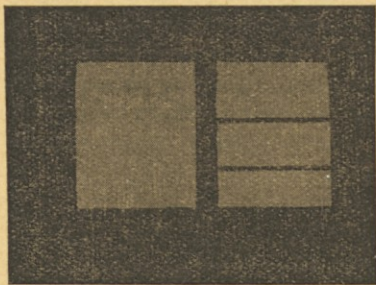
tako postopal v naslednji in vseh ostalih vrstah, dokler ne bi bil list poln. Vsaka serija mora dati sliko zase. S prostorom ne smemo biti preveč štedljivi, ker je važnejša okusna slika in dober pregled znamk kakor vse drugo. Posameznim državam dodelimo več listov. Prvi list nosi ime dotične države, a nad prvo znamko iz vsake serije stoji letnica njenega izdanja.

Vse to, kar sem pravkar popisal, velja bolj za zbiratelje, ki nameravajo zbirati znamke raznih držav po ceniku. Pravo obliko mladinskih zbirk bom opisal pozneje, toda način izdelave albumov ostaja v bistvu isti.

Vzorec albumskega lista lastnoročno pravilno izvršenega.

Znamke, ki jih mislimo uvrstiti v album, nalepimo na opisane črne podloge s posebnimi zelo tankimi in prozornimi gumiranimi papirčki, ki so približno 20×15 mm veliki. Te papirčke prilepimo na znamke samo z ozkim, največ 3 mm širokim robom, ostali del pa prilepimo nekako do polovice na črno podlogo. Znamka mora biti tako nameščena v album, da jo lahko vsak čas obrnemo in pogledamo od spodnje strani, ne da bi s tem pokvarili njen rob in zobce.

Vzorec originalnega papirja za lepljenje znamk ter primer, kako se znamka lepi. Gornji del se le nekoliko mm previne in prilepi na znamko. Srednji del ostane prost, dolnji del se prilepi na podlogo.

tako bo imela od zbiranja korist in užitek v poznejših letih. Ker je po dose-
danjih izkustvih zbiranje znamk šport, kateremu ostane zbiratelj največkrat
zvest vse svoje življenje, raste v njem polagoma smisel za redoljubnost in na-
tančnost, kar vpliva blagodejno tudi na vse ostalo njegovo delo.

V daljši dobi zbere vsak zbiratelj
večjo množino istovrstnih in enakovrednih
znamk. Ker uvrščamo v album samo po
en, najlepši primer, odberemo tako zvane
dvojnice ali dublete v znamke I. in II. či-
stoče ter jih shranimo v ovojih, na katere
napišemo imena dotičnih držav, katerim
pripadajo. Dostikrat je celo potrebno, da
imamo vse istovrstne vrednote spravljene
v posebnih ovojih, nikjer pa ne sme manj-
kati označba: I. ali II. čistoča.

Mladina se mora takoj spočetka nava-
diti na pravilno in pregledno razvrščanje
znamk, pa naj bodo že to znamke na-
menjene za album ali pa dvojnice; samo

MARIJA ROZMANOVA:

NAŠE NARODNE VEZENINE.

*Risala:
Petrovič Sonja, Vesna v Mariboru.*

*Risala:
Sever Jelica, Vesna v Mariboru.*

Naše prababice so se oblačile v
narodno nošo, ob nedeljah in prazni-
kih seveda v bolj praznično ko ob
delavnikih. Takrat so si devale na
glavo belo ruto, ki so jo imenovale
pečo. Zavezovale so jo na različne
načine, vendar pa vedno tako, da je
en ogel rute zakrival hrbet. Ta ogel
je bil vedno okrašen z belo, tako zva-
no pečko vezenino. Napravile so si
jo dekleta sama, pa tudi osnutek za
njo so si same sestavile. Narisale so
si okrasek (ornament) iz domačega
cvetja, iz rožmarina, nageljna, klasja,
marjetic itd. Ti ornamenti so zelo
različni in nam pričajo, kako dober
okus so imela naša slovenska dekle-
ta, so pa za nas tudi bogata zaklad-
nica, iz katere črpamo, kadar iščemo

okraskov za naša ročna dela. Pričujoče sličice vam nudijo okraske, ki jih lahko uporabite za prte, prtičke, zavese itd.

Poglejte in poprašajte doma, morda najdete kje kako pečo. Pošljite jo nam, da jo prerišemo, na kar jo seveda dobite nazaj, kajti to je dragoceno narodno blago, ki ga moramo skrbno čuvati. Nam so ti narodni vzorci zelo dobro došli! Iz naroda zajeti naj gredo zopet med narod!

Risala :

Padar Bogdana, Vesna v Mariboru.

E. K. - MIRINOV, dijak v Radovljici :

TRIOLET.

Oj, že utihnilo je ptičje petje,
zdaj molči, čuješ, drago mi srcé;
vse mrtvo je, življenja ni za me —
oj že utihnilo je ptičje petje.
Razpela zima je perot čez vse,
pomladi čar in sonca blesk odvzet je,
oj, že utihnilo je ptičje petje,
zdaj molči, čuješ, drago mi srcé. —

Edino ti si zvesto mi ostalo,
drugače sam sred belih sem poljan,
pogled mi tožen je, samoti vdan —
edino ti si zvesto mi ostalo.
In ko zasije slednjič sonca dan,
se zopet z mano bodeš radovalo;
edino ti si zvesto mi ostalo.
drugače sam sred belih sem poljan.

KRMILNICA ZA SINIČKE.

Siničke so naši najboljši prijatelji in sodelavci na vrtu in v sadovnjaku. Vse leto uničujejo škodljivi mrčes in snažijo nasade. Zato zaslužijo, da se jih v mrzlih zimskih mesecih spomnimo in jim vsaj deloma povrnemo dobro delo v poletju.

Enostavno krmilnico za siničke napravimo iz navadnega cvetličnega lonca, ki vtaknemo vanj skozi luknjo v dnu zeleno smrekovo vejo in jo pritrdimo z žico ali vrvico. Obrastke v loncu deloma obstrižemo, zunaj pa tvorijo obstranske vejice prilična sedala za ptičke.

V lonec vlijemo nato raztopljenega loja, ki smo mu primešali primernega semenja (ne konoplje), kakršno uporabljamo za ptičjo hrano. Ko je loj skrepenel, obesimo vso pripravo tako na drevo ali kam drugam, da jo ne more doseči mačka. Siničke se prav rade

obesijo na vejice ob loncu in pod njim in polagoma izključujejo loj s semenom vred.

ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!

Ribiči.

TONE SELIŠKAR:

IZ OMIŠKIMI RIBIČI PO JADRANU.

Čudovita je naša zemlja. Menda je ni države, ki bi imela toliko raznolikih podob, kot jih ima Jugoslavija. Slovenija se odlikuje po svojem slikovitem alpskem gorstvu, Hrvaška s svojim gričevjem, bogato ravnino in s Krasom, Črna gora z Durmitorjem in Dalmacija s svojim morjem. Lepa je ta naša zemlja. Bogata je. Razkošna s svojimi naravnimi lepotami. Toda vse premalo jo poznamo, to našo zemljo. Potem pa tudi vse premalo poznamo življenje v posameznih pokrajinah, ki je prav tako raznoliko, kakor se razlikujejo pokrajinske slike med seboj. Povsod se bore ljudje za svoje življenje in povsod je ta borba drugačna. Sleherno človeško delo je točno prirojeno pokrajini, v kateri človek živi. Gorenjski kmet se v svojem delu razlikuje od kmeta na slavonski nižini, še bolj pa od kmeta, ki obdeluje liško kraško zemljo. Tam je zemlja plodna in rodovitna, tu je skromna in skopa in je obdelovanje zvezano z velikim telesnim naporom. V eni pokrajini so vremenske prilike ugodne, mile — drugi zopet manj. Nekatere pokrajine je obdarila narava z rodovitno zemljo, nekatere z obilico sadnega drevja in s trto, druge z bogatimi rudniki — deželo pa, v katero potujemo zdajle, je zasula s soncem in obdala z morjem. Dalmacija — dežela sonca!

Ko sem se odpeljal koncem januarja iz Ljubljane, je bila pri nas še trda zima. Vlak se je od Karlovaca dalje po Liki komaj prerival skozi ogromne snežne zamete in silovita, ledena burja se je zaganjala v vagona. Bolj pa smo se bližali morju, bolj je popuščala zima, in ko smo dospeli zvečer v Split in sem stal na obali, me je zajel topel pomladni dah.

Človeku, ki pride iz gorskih krajev, se zdi vse to, kar naenkrat zagleda, kakor pravljica. Četudi je bila noč, vendar te pogled na usidrane parnike in jadranice in na množico zelenih in rdečih luči omami. In kaj šele morje! Čutiš ga. Danes je mirno. Le rahli, majceni vali trkajo ob obrežno zidovje. Parnik, ki pluje iz pristana je ves razsvetljen. Dva svetilnika nenehoma prižigata in

ugašata luči. Rdeče-zeleno. Kažipota sta. Kakor dva prometna stražnika stojita tamkaj in se ne ganeta z mesta. Varno zaplove parnik na odprto morje.

Toda moj parnik, s katerim pojdemo na ribji lov, je zasidran v Omišu.

Poiščem avtobus in v prijetni vožnji vedno tik ob morju, se vozim v noč. V toplo, pomladno noč. Na morju so ribiči. Vse polno močnih, svetlih luči križari počasi po mirni gladini. To so ribiški čolni. Spredaj čolna je pritrjena močna acetilenska svetiljka, ki žarko osvetljuje vodo. Čim se približa riba v svetlobo, obstane in tedajci vrže ribič vanjo ost. Spretno roko imajo ti ribiči. Malokatera riba mu pobegne. Pa se tudi zgodi, da pride praznih rok domov.

Čez pičlo uro smo že v Omišu. Tu zvem, da ribiškega parnika še ni in da bo treba počakati. No, si mislim, nič zato. Čas imam, pa ga bom čakal pač. Poiskal sem si sobo v hotelu tik nad morjem. Pri nas doma je sneg, ljudje se tišče peči, tule pa je toplo, da sem sladko zaspal pri odprtem oknu.

Čudovit je bil prikaz, ko sem zjutraj stopil na teraso. Sonce je gorelo nad morjem, nebo je bilo vedro in sinje, morje pa ožarjeno od silne luči. Pravkar je vozil parnik v luko. Iz Splita prihaja in vozi pošto. Predno zavoji v pristan, napravi velik ovinek. Pri Omišu se namreč izliva v morje reka Cetina, pa naplavlja toliko peska, da je morje še pol kilometra od obale plitvo. Prav zaradi tega je Omiš zelo prijetno morsko kopališče, ker se lahko peš podaš na najlepši sprehod skozi morje. Parnik pa se mora ogniti plitvini, sicer bi se zaril v pesek in bi obtičal. No, zdajle vozi tik mimo okna, sirena zatuli in že počasi pristaja ob pomolu.

Mestece Omiš leži tik morja pod mogočnimi skalnatimi gorami, ki se strmo spuščajo k morju. Divje so te skale, gole, z ostrimi grebeni, na katerih čepe porušeni zidovi nekdanje trdnjave. Staro mestece je stisnjeno prav pod skale, tesne ulice, mračna katedrala, obala pa je moderno zidana. To mestece je bilo v starih časih slavno mesto pomorskih razbojnikov ali gusarjev in se je takrat imenovalo Almisa. Prvi naseljeniki te obale so bili Grki. Vsekakor pa ime Almisa priča, da so prišli prvi Omiščani semkaj z otoka Visa, kajti beseda Almisa je sestavljena iz besed Alma-filia Isae, kar pomeni: hčerka Visa. Pozneje so zavladali Dalmaciji Rimljani. Dalmatinci, posebno pa nekatera mesta, so se Rimljanom večkrat uprla. Tako jih je krotil že Cezar in l. 47. p. Kr. je takšen upor zatrl Pompej. Pod rimsko oblastjo je bil Omiš do l. 476. Pozneje je prišel pod bizantinsko kraljestvo in zatem v roke Avarov. Hrvatje pa so zagospodarili Omišu šele l. 936 — toda čez dobrih deset let so si ga že osvojili Benečani. Omišani sami pa so bili na glasu drznih gusarjev, ki niso mogli prenašati nobenega tlačanstva. Leta 1205 so se javno proglasili za gusarje in so bili strah in trepet vseh dalmatinskih mest. S svojimi urnimi gusarskimi ladjicami so napadali trgovske ladje, ropali po obalnih mestih, prizanašali niso niti samostanom in cerkvam. Četudi sami verni katoličani, se niso pomišljali izropati katoliško cerkev na kakem otoku. In tako so natrpali svojo katedralo z oropanim zlatom in srebrom drugih cerkva. Na vrhu visoke, strme skalnate gore tik nad mestom, so si gradili močno trdnjavo. Omiški gusarji so postali nekakšni Avari Jadranskega morja. Končno je papež Honorij III. dvignil pravcato križarsko vojsko nad te morske razbojnike. Leta 1221 so gusarji podlegli premoči križarjev, toda poprej so uničili vse svoje ladje. Papežu so sicer prisegli, da ne bodo nikoli več gusarili, toda komaj so se od poraza malce opomogli, so bili še hujši gusarji kot poprej. In tako je Omiš bil v neprestanih borbah. Zdaj so ga zasedli Benečani, zdaj Hrvatje, nekaj časa so ga imeli v svoji oblasti celo Francozi, potem zopet Rusi, spet Francozi, iz

avstrijskih krempljev pa ga je rešila Jugoslavija. Zdaj je eno najlepših morskih kopališč, prebivalci so pohlevni ribiči in mornarji, le razvaline gusarske trdnjave pričajo o burnih preteklih časih.

Omiš.

Omenil sem že, da se tu izliva v morje reka Cetina, ki izvira v Vrliku poleg Sinja. To je deroča reka, ki spominja na Sočo, in cesta ob tej reki, ki vodi v notranjost dežele, je divje romantična. Napravil sem daljši izlet z avtom ob tej prelepi reki. Skozi oljkove nasade in mimo skrbno obdelanih skromnih njiv in vinogradov se vzpenjamo vse više in više. Zgoraj na visokem platoju, pod vasjo Zadravje, se pretaka Cetina v ozkem, globokem kanjonu in pada tu v globočino v mo-

gočnem slapu Gubavice. Slap je visok 75 metrov in pogled na to divjo sliko je nepozaben. V stenah tega divjega kanjona gnezdi na tisoče divjih golobov. Človeški um pa je izrabil to silno vodno moč. Ujeli so del slapa v predor, ki so ga navrtali skozi goro in od tod dere voda iz umetnega jezera po ogromnih jeklenih ceveh v turbine elektrarne v Kraljevcu.

Toda da se vrnem k našim ribičem! Naša obala z otoki je dolga približno 1600 km in je zelo členovita. Ima silno mnogo večjih in manjših otokov, morskih pretokov in zalivov. Morski ribolov se deli po načinu na več vrst: 1. V obalno ribarjenje, s katerim se bavijo obalni prebivalci, ki love do 1 milje od obale. Lovijo z raznimi mrežami, z ostmi in trnki. 2. Malo ribarjenje na odprtem morju z običajnimi mrežami in 3. v veliko ribarjenje z večjimi jadrancami in parniki, s katerim so se do sedaj skoraj izključno bavili italijanski ribiči. Le tu love z globinskimi mrežami.

Parnik, na katerega sem čakal, je prvi naš parnik te vrste.

V Jadranskem morju živi okoli 320 vrst rib, od katerih porabijo nekako 100 vrst za uživanje. Te se zopet dele v ribe selilke, ki so jim dali Dalmatinci sledeča imena: sardele, lokarde, tunji, pani, cipoli, trlje, ušati, barbuni, kovači, moli, salpe, listi, škarpini, jegulje in še cela vrsta drugih. Dele jih še v tako zvane divje ribe, h katerim spadajo morski psi, morske mačke, golobje in petelini. Potem so tu še sipe, lignji, hobotnice, raki in školjke.

Toda čas je, da se vkrcamo! Ko sem sedel zvečer pri večerji, sem opazil nekaj tujih obrazov pri sosednji mizi. Zagoreli, od morja in burje ustrojeni obrazi. Na mah jih pripoznaš za pomorščake. Od njih sem zvedel, da je ribiški parnik že tu — že v mraku je privozil v pristan — in da so le-ti možje pravkar prišli z njegovega krova.

Takoj smo sklenili znanje. Od sile vljudni so vam ti ljudje in ko prično pripovedovati o svojih doživljajih na morju, bi jih človek poslušal kar naprej. Četudi je bila temna noč, se nisem mogel ubraniti radovednosti. Stopil sem na obrežje in zvedavo opazoval temno, spečo ladjo, ki me bo jutri ponesla venkaj na morje. Moštvo je spalo. Vrnil sem se in od mojih novih znancev sem zvedel, da odrinemo že ob štirih zjutraj, tako da homo z dnevom že na »debelem« morju, kjer pričnemo loviti.

Kapetanov namestnik, ki sem mu dal ime Debelinko, ker se za vruga nisem mogel zapomniti njegovega priimka, mi je svetoval vzeti seboj obleko, dežni plašč in steklenico slivovke.

— Slivovke — čemu? sem ga začudeno vprašal.

Hudomušno me je pogledal, zamižal na eno oko in dejal.

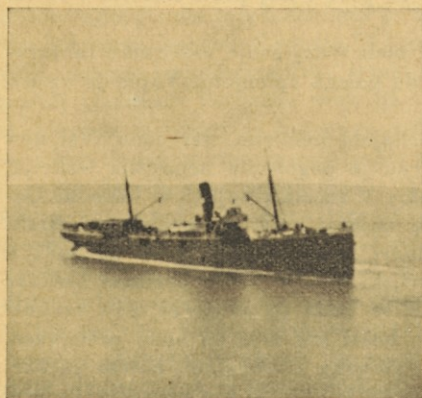
— Za vsaki slučaj... Za gotove morske bolezni je to izvrstno zdravilo!

Seveda mu nisem ugovarjal. On je star, izkušen mornar, on že ve, kako in kaj.

Hladno je bilo, ko sem stopil iz hotela. Na ladji so že gorele luči, slišal sem glasna povelja in čez nekaj trenutkov sem že stal ob parniku, kjer me je sprejel Debelinko ter me varno prepeljal čez ladjin mostič na palubo. Seznanil sem se s kapetanom in strojnikom, kuhar mi je postregel z vročim čajem in ko sem končno stal v poveljniški koji nad krovom, sem začutil rahlo drhtenje parnika in neslišno smo počasi, počasi vozili iz пристanišča. Zgoraj na poveljniškem mostu je stal kapetan Barbo in mlad mornariški pomočnik pri krmilnem kolesu. Tiho je bilo, noč je ležala nad morjem, luči Omiša so vedno bolj izginjale v daljavo, spodaj na krovu pa so pričeli mornarji peti otožno pesem.

„Debelinko“.

„Nehaj“.

Parnik se imenuje »Nehaj«. Včasih je bil v službi obalnega potniškega prometa v hrvaškem primorju, zdaj pa je predelan za ribolovno službo. Je zelo močno zgrajen, ozek in opremljen s parnim strojem 170 konjskih sil ter lahko natovori poleg svoje nosilnosti še 14 vagonov tovora. Ima deset mož posadke, ki so vsi izučeni ribiči in izkušeni mornarji. Služba na takšnem parniku je silno naporna. Love noč in dan. Ponoči je na delu samo polovico moštva. Pri lovu jih nihče ne ustraši, ne slabo vreme, ne vihar, ne burja. Že marsikateri vihar je preživela ta lupina, pa se je vedno srečno vrnila v svojo domačo omiško luko.

Vozimo v velikem loku mimo Splita in v daljavi vidimo na tisoče luči tega edinstvenega našega pomorskega mesta in svetilniki nam nenehoma kažejo varno pot. Jutranjica ugaša in morje se prične blesteti v mehki jutrnji luči. Zdaj plovemo mimo Hvara.

Zdajci se na vzhodu morje pordeči in sonce se dvigne nad vodo. Morje je mirno, gladko, le vijak pušča za seboj penasto vijugo.

(Konec prihodnjič.)

Ministrstvo prosvete je z odlokom P. br. 19.462 od dne 30. VI. 1934. l. priporočilo list „Razori“ za vse nižje srednje in meščanske šole.

LOVEC LABES.

Bilo je nekako v novembru štirinajstega leta, to je pred dvajsetimi leti. V Galiciji je bilo tedaj blata in brozge kar skoro do kolen, vsa Galicija je bila okidana z blatom, pohojena in pomandrana skoz in skoz, vsa neizmerna Galicija dežela razdejanja in opustošenja. Kajti v tistih časih je šlo vse prek in čez po deželi: danes naprej, jutri nazaj. Tu so bežale avstroogrške čete pred Rusi, tam v divjem begu gazile pred kozaki, zdaj se stepena krdela ustavila v bran, spopadla se s sovražnikom. Čez teden ali dva so se umikali zopet Rusi pred ojačenimi avstroogrskimi bataljoni. In tako je šlo brez konca in kraja skozi vse tiste neskončne jesenske mesece leta štirinajstega. In vsakdo je naravnost tekmoval, da je čimbolj pustošil nesrečne in bedne rusinske vasi in poljska mesta. Avstrijci niso privoščili udobnega počitka Rusom, ti zopet niso dali oddiha avstrijskim krdelom. Vendar so Nemci in Madžari dobrohotno prizanašali Židom in Poljakom, ker so bili podaniki Avstrije, medtem ko so rusinsko posest neusmiljeno mandrali, a rusinski (ukrajinski) živelj brezobzirno pokončavali, kakor svoje sovražnike. Nasprotno so pa Rusi prizanašali zopet Rusinom in jih kot svoje brate branili pred sovražnikom, a nad Židi se znašali neusmiljeno, posebno kozaki, Poljakom pa vračali milo za drago zaradi dvanajstih polkov poljskih legijonarjev, ki so šli prvi v boj proti Rusom, a so seveda tudi prvi bežali...

Vsi trije: Poljaki, Rusini in Židje so imeli tedaj svoje zaščitnike in varuhe, a so bili končno le vsi trije tepeni in do golega oplenjani. Vojna je vojna, danes ti prizanese, jutri te udari.

Avstroogrsko armadno vodstvo je postajalo nemirno, nervozno. Vsi njegovi napori so se izjalovili, ves njegov trud je pogoltnila nenasitna Galicija. Tako sijajen je bil načrt c. in kr. generalov v začetku vojne: v Vzhodni Galiciji bodo zbrali armado, z njo uprizorili najprej velik in mogočen cesarski manever, da bo zatrepetal mršavi in dremavi ruski medved in da ga bodo v hipu minile skomine po nedotakljivi avstrijski zemlji. Če se dremavi kocinar še ne bo premaknil in jo odkuril z meje, se bodo pa mogočni c. in kr. kori zagnali vanj in podkurili kocinarja, da bo bežal kar moč ga bodo nesle tace. Zmagoviti c. in kr. kori ga bodo pa gnali globoko v Ukrajino, potem pa krenili gori na rusko-poljske planjave. Zdaj pa se je obrnilo vse drugače. Ta preklicani ruski medved je zamahnil z mogočno svojo šapo in v nekaj tednih razgnal ves cesarski manever, nagnal vse c. in kr. kore pa se zaril s svojimi šapami globoko v gališko zemljo! Iz vse te mogočne armade je nastal en sam velik joj! Toliko polkov so že vrgli v Galicijo, toliko brigad, toliko divizij, že cele zборе, a vse zaman, nesramni ruski medved vse ugonobi, vse razžene. Nikjer in nikamor ni moč prodreti. Kar si s težkimi izgubami izvojujejo danes, jim jutri zopet medved nagrabi. Iz Lwowa so ga dvakrat pregnali, a se je dvakrat zopet usedel vanj. Pred sam Przemysl se je vsedel nesramnež pa izteza šape prek fortov. Trdnjava je slovela kot nepremagljiva, a je danes izgubljena. Nesramne mrcine ni moč pregnati. In v Karpate izteguje svoje kremplje, da, že celo te svete ogrske planjave je oskrnila nemarna zver s svojimi smrdljivimi tacami. Joy, joy, kaj bo, kaj bo? Kdo bo ukrotil nevarno zverino?

Avstroogrsko armadno vodstvo je tedaj izgubilo glavo. Dokler so se pehali samo po Galiciji, je še nekako šlo, dasiprav jako trdo; ko so potem

ruske čete prodirale v Karpatе, je šlo že armadnemu vodstvu močno na živce, a ko je kar nenadno prodrla Karpatе ruska konjenica pa se zagnala v Ogrsko ravan, tedaj se je pa loteval c. in kr. generalov obup. Joj! Pešta bo padla, Dunaj je v nevarnosti!

Iz golega obupa in onemogle jeze so se odločili tedaj c. in kr. generali, da velja boj na življenje in smrt. Zato je treba nastopati proti sovražniku brezobzirno, z njim postopati neusmiljeno! Nobenih ujetnikov več! Kar pride živo v pest, velja vse pokončati! In kakor zle ptice so hiteli trdi ukazi od divizij k brigadam in polkom, od tu k bataljonom ter končno v prve linije k stotnijam in krdelom.

Kranjski Janezi so tičali daleč v Galiciji, v blatnih prednjih jarkih. Bili so blatni od vrha do tal, umazani, trudni, naveličani vojne in Galicije in tistega ciganskega življenja. Kadeti in naredniki prihajajo pravkar od svojega stotnika pa razlagajo nove ukaze moštvu po jarkih. Ako bodo odslej ujeli kaj Rusov, morajo takoj na mestu vse pobiti! Nobenih ujetnikov več!

»Nak, ujetnikov pa ne bom pobijal!« pritegne eden.

»Tako delajo ljudožrci!« pljune drugi.

Kadeti in naredniki gredo svojo pot, ne meneč se za pripombe prostakov, a končno ne meneč se za uspeh ali neuspeh novih ukazov. Glavno da raztolmačijo moštvu ukaze in opravijo s tem svojo nalogo.

Nu, pol ure nato ni nihče izmed Janezov več mislil na ruske ujetnike in na to, kako naj se z njimi postopa. Janezom je glasno krulilo po želodcu, in to je bila njih glavna briga. Menaža je tako skopa in tako silno neredno prihaja. Vse sproti so »zabrali Moskali«.* Ti so bili dokaj bolj brihtni: zajeli so najprej trén, kuhinje in podobne take stvari svojemu neprijatelju, njega samega so pa pustili gladovati. Prehrana avstrijske vojske je bila tedaj v resnici zelo pičla in klavrna, k čemer je mnogo pripomoglo večno premikanje in beganje čet, nereden dovoz in uničevanje celih vlakov provijanta.

No, ker že niso vedeli ljudje, s čim bi si utešili glad, so pa hoteli vsaj kaditi, saj tobaka in cigaret je bilo še prilično dokaj na razpolago. Kajti iz gorečih vlakov in skladišč ni pač nihče reševal recimo municije ali zimskega perila, ampak kdor je le mogel, se je prerinil do konzerv in tobaka; vse drugo lahko zgori ali »zaberejo Moskali«, vso Galicijo, da, vso Avstrijo, ako se jim poljubi. Tako skrbno so se zavzemali tedaj naši fantje za svojo mačeho Avstrijo. Tobaka in cigaret so tedaj še dokaj premogli, ali kaj, ko pa niso mogli kaditi kadar bi hoteli. Kako to? Morda zato, da bi s tem ne izdali svojih jarkov Rusom? E, spričo tega! Rusi so se kaj malo zmenili zanje. Ampak ognja ni bilo, ognja, ognja! Ves polk ni premogel tedaj škatle vžigalic. Pred osmimi tedni je pogorel vlak bojne opreme in provijanta, in sicer se je vžgal v vagonu zaboj vžigalic. Pri gujanju vagona se je baje drgnila škatla. Tako je domnevala vojna uprava — in da bi v bodoče preprečila take nesreče, ni enostavno poslala armadi v Galicijo nobene vžigalice več.

In tako se je pričela gonja za ognjem huje kakor za Rusi. Cel zavojček tobaka so ponujali za eno samo vžigalico, oficirji dajali polno prgišče najfinejših turških cigaret onemu, ki jim je prižgal cigareto. Ljudje so palili s puškami v slamnate strehe, da bi jih usmodili, vse poskusili, da bi prišli do ognja, gobe in kresilnih kamnov pa niso imeli, a smodnika na pretege, pa jim ni nič koristilo. Daleč na desnem krilu je imel neki »frajtar« še pol škatlice vžigalic, »sunil« jih je bil kuharjem. In od tu je šel ogenj po vsej bojni liniji skozi

* zajeli Rusi.

ves polk, fantje so pritikali cigarete k cigaretam. A ko je proti jutru vse pogasnilo, so se splazili zopet do »ognjičarja«, in ko so mu nametali dvajset, trideset cigaret, pa je milostno segel v nedrije, izvlekel dragoceno zmečkano škatlico in vžgal dragoceno iskro. Zdaj je zadostovalo za ves dan in vso noč, fantje so si morali hraniti ogenj od moža do moža, in če ni bilo drugače, so morali begati za njim tudi daleč na levo krilo. Ognjičarju so se pa vžigalice polagoma le sušile, zato so postajale bolj in bolj dragocene, in ko je usmodil zadnjo, je bil ves založen s konzervami, prepečencem, komisom in tobakom.

Na ono zloglasno povelje o pobijanju ujetnikov ni bil pri Janezih pač nihče več mislil, ker so imeli ljudje važnejših poslov: skrb za prehrano in beganje za ognjem. Povsod pa le niso bili tako brezbrizni za tisto povelje. Na levem krilu je ležal 17. lovski bataljon. Bili so to gornještajerski Nemci. In v tem bataljonu je tičal lovec Labes, suh in surov, a od sile drzen fant. Kadar je bilo treba na patrolo ali kajtakega, se je vedno prostovoljno javil. Zato je prejel že bakreno odlikovanje na prsi, a on si je želel na vso moč srebrno odliko in pa to, da bi bil povišan v nadlovca.

In ko je zaslišal povelje o pobijanju ujetnikov, in ko mu je njegov oficir še posebej pripomnil, da bodo tisti, ki se bodo tu izkazali, posebej odlikovani, tedaj si lovec Labes ni dal več miru. Za vse drugo se ni brigal več, samo za to, kako bi prišel čimprej do Rusov. Toda kako? Ti preklicani »Moskali« se nikamor ne premaknejo, kilometer daleč so njihovi zakopi, in tam se ti medvedi pripravljajo že morda za zimsko spanje in se prav nič ne zmenijo, da bi prišli malo pogledat, kaj dela sovražnik. Potem se bodo pa kar naenkrat dvignili iz svojih zaklonov pa se usuli nad Avstrijce, in jih bo ko listja in trave, tako da bodo morali lovci pobrati svoja šila in kopita in jo naglo odkuriti.

Lovec Labes je prežal liki jastreb, kdaj in kako bi se mu ponudila prilika, da bi planil na svoj plen. In neko jutro zapazi, da se je ponoči spredaj v medpotju nekaj izpremenilo. Prav v sredo medpolja se je bila pomaknila ponoči ruska prednja straža, znak, da bo ruska pehota kmalu zopet nastopala. Labes se nemudoma poda do svojega poveljnika in mu pokaže sovražno prednjo stražo, hkrati se pa ponudi, da gre prostovoljno nadnjo. Oficir je bil seveda ponudbe vesel in mu dal na razpolago mož, kolikor jih potrebuje za to svojo junaško nakano.

Lovec Labes je zdaj koval svoj krvavi naklep: ves dan je opazoval in prežal v medpolje ter si točno začrtal pot, po kateri bo šel k svojemu cilju. Ruska prednja straža se je medtem seveda pridno utrjevala, poglobljala si zaklone in kar izginila v zemlji, nalik krtom. Ni je mogla pregnati nobena krogla, niti topovi ji niso mogli tako naglo do živega. Ko je pa legla noč na gališke poljane, se je Labes pripravil. Odbral si je dvanajst pogumnih mož, se založil z municijo in ročnimi bombami.

Umolknil je bojni šum, noč je zasnivala v spanje dremave bojne zakope, le Labes je bdel s svojim črnim naklepom, a njegovo srepo oko je budno prežalo v temno medpolje. Noč se je nagnila proti jutru. Tedaj je Labes sunil svoje tovariše iz spanja, razdelil jim bombe, jih sikajoče poučil o težki nalogi, nakar se je strašni lovski trop splazil iz jarkov. Prihuljeno so se kradli skozi noč, liki roparji; nekaj časa so stopali naglo, potem se pa plazili po vseh štirih dalje, po mačje se bližali cilju. Glavar Labes preži naprej, napenja vid in sluh; vse tiho in gluho. Enemu izmed njih se zadene prazna nožnica ob puško in narahlo zaropoče. Labes togoten sikne, a v tem se spredaj nekaj zgane in obenem zagrmí strel. Vse tiho. Zagrmí drugi strel in za tem je slišati iz bližine neko pritajeno sikanje. Ruska straža bdi... Lovci se potuhnejo, obleže ne-

premično na trebuhu, a z glavo rijejo v zemljo. V škripcih so. Labes stiska zobe, zbeغان je kakor ujet maček. V duhu je že videl veliko srebrno blesteti se na prsih in nove zvezde pod vratom, a zdaj utegne splavati vse po vodi. Izgubljeni so, če zdajle Rusi izpalijo salvo!

Toda ruska straža je polagoma umolknila. Ni opazila nevarnosti. Labes dregne zdaj bližnjega svojega druga in mu sikne pritajeno, naj se ne gane z mesta in pove naprej sosednemu tovarišu. In tako so si prenesli ukaz od ušes k ušesu pa prežali kakor mačke. Polagoma je tonila noč, a čisto neopazno je prodiral jutranji svit na gališke poljane. Ko je Labes zaznal prve obrise ruskega okopa, je obregn timer prvega druga in siknil, naj se pripravijo na skok. Še preden je zamogla ruska straža razločiti izza svojega grudobrana nepremična telesa, ležeča tu spredaj na odprtem polju, so se ta pognala kvišku. In komaj je straža izpalila strel, je že zazijalo vanjo dvanajst cevi in bajonetov divjih lovcev.

Vzbuna! Na krik straže je planila vsa posadka na noge. Bodalo se je iztegnilo k bodalu, toda Rusi so sprevideli na prvi pogled, da so obkoljeni. Njihova posadka je štela 30 do 40 mož, napadalcev pa je bilo komaj 12, eden je bil ranjen. Torej so bili Rusi v izdatni premoči, razen tega pa še v kritju. Z najmanjšim trudom bi lahko ugnali predrzne lovce; a kaj, ko pa Rusi niso bili krvoloki, še manj kaj posebno vneti za vojno; stokrat rajši bi bili ostali doma pri svojih družinah in obdelovali polje, kakor pa se ciganili po tej Galiciji, ki jim je bila deveta briga. Bili so res prijazni in krotki vojaki ter so kaj radi pokazali svojo človeško srce vsakomur, kdor jim je privoščil prijazen pogled. Lovce Labes je to kaj dobro razumel pa jim pričel po vsej sili kazati čim prijaznejše lice, da bi si pridobil njihovo zaupanje. Najprej je mahal, da ne streljati, in tudi svojim je ukazal, naj nihče ne sproži. Potem je skušal z mahanjem rok dopovedati Rusom, da so prišli lovci zato sem, da bi se predali Rusom. Ko so zdajci Rusi odstavili roke od petelinov, jim je vrgel v jarek šop cigaret — in s tem je bil njih odpor čisto zlomljen. Ne spričo cigaret samih, ampak zato, ker jim jih je podaril sovražnik. In na tako prijaznega sovražnika pač ne bodo streljali.

Labes jim je pričel zdaj prigovarjati, z rokami seveda, da bi bilo prav za prav bolje, da se Rusi vdajo, češ da se jim bo v Avstriji imenitno godilo. Zdaj bo nastopila zima, v Galiciji je mraz, Avstrija jih bo pa poslala doli v sončne kraje, v Opatijo in Gorico, kjer bodo obirali pomaranče in češnje. No, Rusi so končno izprevideli, da se eni morajo vdati, in kdo se vda, je vseeno, če se ne marajo Avstrijci, se bodo pa oni. Spogledali so se pa odložili orožje, dovolj jim je bilo vojevanja. Rajši bi se vrnili seveda v svojo matuško Rusijo, toda ker ni mogoče domov, pa naj gredo v Avstrijo, bodo pa tam obdelovali zemljo.

Zdajci so se jim lovci brez skrbi približali in jim delili cigarete, kakor svojim najboljšim prijateljem. Labes je pa medtem tuhtal svoje temne naklepe. Kar naenkrat se ozre proti avstrijskim zakopom in reče, da bo pravkar pričela streljati avstrijska artiljerija. Hitro naj se poskrijejo v zakope, da ne bo koga zadelo. Sam počene v jarek in namigne Rusom, naj se poskrijejo v svoje dupline za nekaj časa, dokler ne poneha ogenj. Ko bo pot varna, jih bo že poklical. Lahkoverni Rusi so ga ubogali brez odloga, ker kdo bi še dvomil v dobrohotnost tega, ki jim je dal cigaret in prijaznih pogledov. Zgnetli so se tedaj v svoje luknje — se poskrili. Labes je pa zdaj snel svoje bombe izza pasu in namignil svojim, da so storili isto. Na mig glavarja so vsi lovci hkrati

vrgli ročne bombe v jarke med skrite Ruse — pa se zagnali iz jarka in počakali...

Silovit tresk... pretresljivi kriki, ječanje... ko se je treskanje poleglo, se je nekaj napol živih priplazilo iz živega groba, a tu jim je končno krogla lovec, ki so prežali v bližini, pomagala na oni svet...

Zmagoslaven se je vračal lovec Labes s svojim tropom in uplenjenim orožjem — brez ujetnikov... On je dosegel, kar je želel: prejel je veliko srebrno ter bil povišan v nadlovca...

Zapisala CVAR MARIJA, mešč. šola v Ribnici:

FONARODELA PESEM.

To pesem je zložil oče nekega študenta, ki je zmrznil domov grede na Vel. gori tedaj, ko še ni bilo železnice.

*Bil v beli sem Ljubljani
in učil sem se od lani,
prav obnašat sem se znal,
vabil sem prijatle k nam.*

*Dobil sem pismo od očeta,
je ljubezen staršev vneta,
me z Ljubljane pot pelja
v praznik svetga Jožefa.*

Na Gori so me ustavljali
in tako so mi dejali,
da ne hodim čez gore,
ker so burje prav strašne.*

Risal Stanko Grča, mešč. šola v Ribnici.

*Pa ljubezen do očeta
ne posluša tega sveta,
me še dalje pot pelja
v praznik svetga Jožefa.*

*Strašna burja je pihala
in s snegom je vihrala,
da mi zmeša vso glavo,
da zaidem v pot strašno.*

*Dalje več ne morem iti,
moram v snegu se spočiti.
To bo moja zadnja noč,
Jezus, pridi na pomoč!*

*Kje ste fantje in dekleta,
ki imate moja leta?
Pridte meni na pomoč,
to bo moja zadnja noč.*

*Očka, vi mi odpustite,
mamca, vi zame prosite!
To bo moja zadnja noč,
očka, mamca, lahko noč!*

* majhna vas.

Mladina, „Razori“ so tvoj mladinski list!

SRCE MALEGA ŠIKARE.

(Iz knjige „Mali Šikara“, ki jo je napisal E. Marschall.) (Konec.)

Tiste kratke minute, v katerih je Varvik slišal skrivnostne stopinje v goščavi, se je polagoma izčrpal, ko je poizkusil nabiti puško. Naboj je in usnjeni pas je imel v desnem žepu. Odnehati je moral na smrt utrujen že po kratkem času. Bilo je vse zaman. Mrtva mu je visela desnica ob telesu, prsti na leviči so bili brez moči. V puški so bili še trije ali štirje naboji. Bi li kaj pomagali?

Puško je do polovice pokrival s telesom. Z levim komolcem jo je poizkusil potegniti ven. Posrečilo se je. Delal je mrzlično in je kljub težavam naredil neverjetno malo napačnih gibov. V šoli življenja se je Varvik naučil jasno in hladno gledati nevarnosti v oči, ostati vztrajen in z jasnimi mislimi določiti možnosti uspeha. Potrebno je bilo, hitro kaj ukreniti. Ni izgledalo, da bi postava v senci hotela vso noč čakati. Toda vsa upanja so izginila, kakor pena na vodi: puške ni mogel dvigniti in je nameriti na tisto nekaj, kar je stalo v temi. Če bi tudi ta dva giba naredil, kako naj sproži petelina? S svojimi ohromelimi, krvavečimi, raztrganimi prsti?

Varvik se je zavedel, v kakem položaju je. Niti eden živec mu ni trznil na obrazu po tem spoznanju. Svojega samozatajevanja ni izgubil niti v bližini smrti. Kljub vsemu sta mu ostala še dva izhoda: klicati, neprestano klicati, dokler je še iskrica življenja v njem in končno — na vsak način dvigniti puško ter poiskusiti ustreliti. Zgodilo se je že večkrat, da so tigra preplašili streli, čeprav samo na kratek čas. Vse misli so se mu strnile v eno samo točko: pridobiti na času. Morda le pride pomoč.

Nato je prišel iskati Šingajev nož. Naravno, da z njim in svojimi hromimi rokami ni mogel tvegati napada. Nahara je imela v gobcu mnogo takih nožev in po pet sličnih nožev na vsaki nogi. Lahko je stala na nogah, on pa se ni mogel opreti niti na komolce in uporabiti orožja. Toda nekaj drugega je bilo možno narediti s tem gladkim, bleščečim jeklom. Predobro je poznal način boja pri tigrih. Tiger ljubi igro s kremplji, ki se zakopljejo v trepetajoče meso in počasi zopet lezejo iz njega, tigru je všeč, če pusti žrtev zbežati, da se ponovno vrže nanjo in jo z izbrano grozovitostjo ljubkuje, dolgo — zelo dolgo. Nož ubije hitreje in to smrt si je Varvik izbral.

Med klicanjem je nenehoma iskal nožev ročaj. — V varstvu senc se je Nahara priplazila bliže. Prevzela jo je lovska blaznost. Pustolovščine prejšnjega dne, ponesrečeni skok, večdnevni post, vse to je do vrhunca stopnjevalo njeno strast.

Končno je na premeten način spoznala, da leži dvojica njene divjačine ranjena in brezmočna pred njo.

Toda tiger nikdar ne pozabi na previdnost. Nahara ni bliskovito napadla, čeprav sta jo k temu podžigali lahko dosegljivi žrtvi. Samo v presledkih dobrega metra se je plazila naprej. Vroča, divja kri je močneje zaplala, dlaka na tilniku se je naježila.

Toda Varvik je zakričal, odskočila je in se potuhnila. Zopet se je priplazila bliže in zopet obstala, ko je zadonel krik. Varvik se je zdelo boljše, če kriči v presledkih. Neprestano kričanje bi do skrajnosti napete živce živali pognalo

v tako razburjenje, da bi tigrinja pozabila na vso previdnost, kar bi za belca pomenilo gotovo smrt. Klici na pomoč so se ponavljali v kratkih presledkih. Odmore med njimi je porabljala zver za približevanje. Njeno razburjenje se je večalo, rep je tiho in vedno hitreje nihal z leve na desno ter se polagoma dvigal. K sreči Varvik tega ni mogel videti. Naenkrat se je v Naharinih očeh zasvetila mesečna luč. Dvoje modrozelenih krogov, oddaljenih kakih štirideset metrov! Varvik je težko dihal. Zdaj mora žival skočiti. Kje, za vraga, je bil nož? Najbrže je ležal v blatu na dnu Taraja, oddaljen štirideset metrov. Odrezan tudi ta zadnji, strašni izhod....

Prisluhnil je, zadržujoč sapo. Nekaj živega je drvelo k njemu, mehke noge so hitele z osrečujočo naglico! Prvič v svojem življenju Varvik ni vedel, kje se nahaja, prvič je bil kot glavna oseba v položaju, ki ga ni razumel. Njegove trudne oči so zaman skušale prodreti temo.

»Tu sem,« je zakričal. Nahara se je spričo glasu zopet ustavila. Majhna, pokončna postava je kakor puščica šinila skozi grmovje in obstala pri Angležu. Ta prikazen mu je za trenutek ohromela vse duševne zmožnosti. Prvi Varvikov dojem je bilo veliko brezupno strmenje. Ni mislil, da bi ga kak dogodek spravil iz ravnotežja. Kljub vsemu, kljub nevarnosti z ognjenimi očmi, je bil vendar le on, ko je spregovoril. Iz tišine je prišel globok, dobrohoten, trden, skoraj razveseljen glas moža, ki pozna življenje in zna uravnavati lastne želje.

»Kdo za božjo voljo si ti?« je vprašal.

»Mali Šikara sem,« je zaslišal trepetajoč odgovor.

Kljub trepetu je govoril, kakor mož možu. Varvik je zapazil, da deček še nič ne ve o nevarnosti, ki je prežala v oddaljenosti štiridesetih metrov. Več ni mogel dojeti. Vse zgodbe je bilo preveč za njegovo pojmovanje. Toda bil je zvest in možat.

»Teci zopet hitro v vas, mali, prenevarno je tu v temi,« je zašepetal.

»Ne, zaščitnik ubogih. Prišel sem sam — tvoj hlapec sem.«

Varvikovo srce je razbijalo. Odkar ga je mladost izpustila v širni svet, ga še ni čutil tako biti.

»Usmiljeni Bog!« je zamrmral angleško. »Otrok naj me reši?«

Zopet se je obrnil k Šikari in naglo govoril. Nobena minuta se ni smela zamuditi.

»Šikara, si že kdaj ustrelil s puško?«

»Ne, sahib.«

»Ena leži tu poleg mene. Dvigni jo in jo položi čez me. Saj veš, kako se jo drži?«

Mali Šikara sicer natančno ni vedel, toda položil je orožje čez Varvikovo telo. Večkrat dovolj je že videl, kako se položi prst čez petelina. Tako združena sta bila najmočnejša lovca, ki so jih obsevale indijske zvezde.

»Nahara je tu,« je Varvik tiho razložil, kajti pošteno se je hotel vesti napram malemu korenjaku, zaupal je njegovemu pogumu.

»Vse je odvisno od tebe. Potegni s palcem petelina nazaj.«

Šikara je ubogal in ga potegnil.

»Da, sahib,« je dahnil brez sape.

Njegovo malo, dobro srce je hotelo raznesti; to je torej bila preizkušnja. Vedel je, da ne sme omahovati.

»Nahara je in ti bodi mož! Čakati moraš, da uzreš njene oči.«

Strmela sta v temo. Kmalu na to sta zopet zagledala dva zelenkasto krožeča kroga. Prav blizu. Nahara je dospela skoraj že v dolžino skoka.

»Zdaj moraš gledati skozi malo vdolbino na puški in vzdolž cevi!« je tiho zapovedal Varvik. »Ona mala konica mora biti natančno nad očesoma.«

»Vidim jo prav med očmi,« je zaslišal pridušen odgovor. Malo, rjavo telo je negibno ležalo. Varvik ni čutil niti najmanjšega drhtenja. Za kratko dobo je dobri bog Šiva malemu sinu posodil nekaj svoje moči.

»Ali ne boš butnil in se premaknil?«

»Ne, sahib!«

Govoril je resnico. Če bi se tudi ves svet razletel na koščke, ne bi odnehal niti za las.

Ugledal je tudi obrise tigrinje, nizko prihuljeno telo, mahajoči rep.

»Pritisni!« je zašepetal belec. Vesoljna džungla je zatrepetala v odmevu strela. Ko so se domačini prestrašeni po donečem gromu zdramili, so odbrzeli Kušru, Puran in Šikarin oče z bakljami k brodu, da bi poiskali »mrtvega« sahiba. Trije ljudje so zelo mirno ležali ob potoku, kakih štirideset metrov proč je ležalo nekaj, kar ni bilo človek. Samo eden izmed treh je ležal v globoki omedlevici; mali Šikara je tesno k sebi tiščal puško in ležal, ko v krču. Preveč je bilo za njegove otroške živce. Tudi Varvik je oslepljen vsled bleska bakelj zaprl oči.

Po mnogem, brezglavem tekanju, kričanju in padanju drug čez drugega, so si domačini končno opomogli od brezmejnega začudenja nad malim Šikaro. Zdaj se je zopet zdramil, stal je med njimi, da so strmeli vanj, kakor v prikazen. Hitro so sestavili nosilnici za Varvika in Šingaja. Odpravili so se proti domu, ko je ukazovanja vaje glas zapovedal mir.

Varvik sahib je imel govor. Besede, ki jih je izpregovoril — kratke besede v njih jeziku — so naredile Šikaro legendarnega v Indiji:

»Mali Šikara je prišel sam skozi džunglo, njegove oči so gledale vzdolž puškine cevi, njegov mali, rjavi prst je sprožil orožje. Ubil je Naharo! S tem si je pridobil nagrado. Majhen je Šikara, toda zvest in pogumen.«

Nato se je obrnil k dečku. Kaj neki si je mislil o vsem tem? »K vojakom pojdi. Tam rabijo močne živce. Častnik moraš postati, kot sinovi knezov. Jaz bom skrbel za to. Nikdar ne pozabim, kaj si storil danes ponoči.«

Govoril je resnično iz globin srca. Domačini so mu pogledali v resno obličje.

»Kaj hočeš še več, mali sokol?« Šikara ga je pogledal.

»Rad bi samo včasih s teboj jezdil v tvoji hovdi kot sluga, ko boš spet šel na tigra.«

Vsi navzoči so bruhnili v glasen smeh in podržali baklje pred njegov mračni obraz. Njih tuleče smejanje je zadušilo sahibov odgovor. Videli so samo, kako je pokimal.

»Brez tebe bi se nikoli več ne upal v džunglo, mali Šikara.«

Tako so se izpolnile njegove želje, vsa Indija je pozneje poznala slavnega, junškega lovca na tigre kot pogumnega in zvestega spremljevalca v gozdovih.

To je zgodba o malem Šikari z orlovskim srcem. Zgodila se je v daljni Burmi, v manipulskih džunglah.

FAKIN ANTON:

VRAŽE.

23.

Ptice napovedujejo vreme.

Nekateri stari narodi, posebno stari Slovenci, so smatrali vrane za svete živali, ki vidijo v prihodnost; imeli so jih za modre in umne ptice. Njih svojevrstno krakanje, ki napoveduje pač prav tiste nesreče, ki so bile za tedanje kulturno stopnjo človeštva najvažnejše: naravne katastrofe, vihar in nevihta, vzbujajo še danes veliko pozornost. Davno, preden je človek zagledal znamenje bližajočih se neviht, dajejo vrane in druge ptice svoja svarilna znamenja, tako na pr. zelena žolna — »dežna ptica« — svari pred nevihto z zateglim, tožečim klicem, ki ga je daleč slišati. Sinica zapoje na način, ki spominja na zvok žage ali pile; ščinkavec pa leta razburjeno naokrog in se oglašja z neko posebno melodijo. Tudi kavke in škorci izražajo na svoj način a dovolj jasno svoje slutnje o bližajoči se nevihti. V jatah ostavljajo odprti svet in bežijo proti gozdovju. Če zadevajo lastovice s krili vodovje rek in ribnikov, je to znamenje za dolgo deževje. Če pa letijo v presekanih progah tik nad zemljo, pri čemer neprestano vršajo, je to znamenje za nevihto.

Močan veter in vihar se bliža, če silijo žerjavi k tlom. Krik sove med dežjem naznanja lepo vreme. Kadar opazimo čuka podnevi sedečega v senci velike veje, smo lahko gotovi, da nas čaka deževno in vetrovno vreme.

Štoklje se selijo prej nego običajno, kadar je pričakovati zgodnje zime. Kraljički, kalini, škranjčki in dr. se približujejo pred takšnimi zimami človeškimi bivališčem in si iščejo gorkih prostorov — gnezd za hudo zimo.

Tudi domača perutnina se razume na vreme. Kadar kokoš čuti, da se bliža dež, sedi mirno in si obira perje. Gosi gagajo brez prestanka, race, pa tekajo naokrog in udarjajo s perutmi ob tla.

Kakor zgoraj omenjene naznanjajo tudi druge ptice na en ali drug način spremembe vremena, zato opazujmo jih in poročajmo prirodopisecem o vsem, kar opazimo. Vselej se pa bomo prepričali, da se ptice redkokdaj zmotijo.

NORVEŠKI SMUČARJI.

Razen naših Blok, kjer so bile dilce eno najstarejših občil, je v Evropi najbolj znana Norveška. Dolga zima in gorata pokrajina sta prebivalstvo te severne dežele primorala, da se je vse oprijelo smuči in da so postale le-te sčasoma ljudsko običlo. Že otroci so vsi na smučeh, ko gredo v šolo. Komaj shodijo, že so na dilcah. Zato ni čudo, da so Norvežani kralji snega. — Oba brata Ruuda poznamo po njunih lanskih skokih pri nas v Planici. Tu prinašamo še nekaj znanih dilcarjev, kakršni so in kakor živijo v svojem zasebnem življenju.

Ole Stencu je kmet. V 50 km teku je bil 1931. v Oberhofu prvi, drugi pa v Lake Placidu v Ameriki in pri tekmah Fise v Zakopaneh.

Rolf Kaarby,
delavec v garaži, je treniral v leta 1932. in 1933. nemško in francosko olimpijsko zimskosportno moštvo.

Hans Binjarengen
je šofer. V zadnjih 6 letih so zimski sportniki na vsem svetu večkrat imenovali njegovo ime; od vseh tekem je prinesel domov zmagoslavne trofeje.

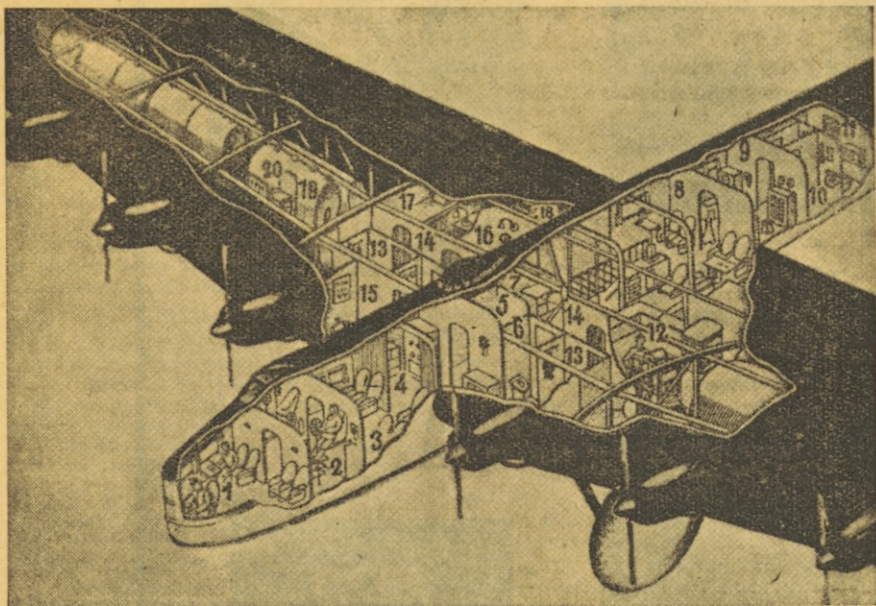
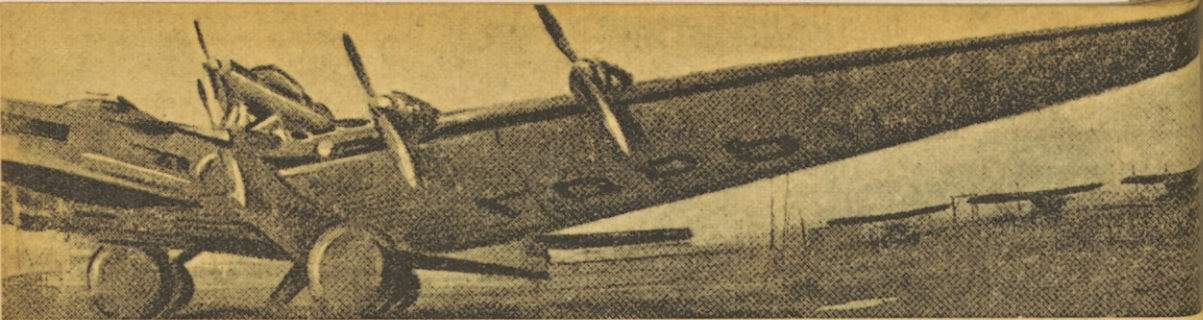
Svere Kolterud,
pomočnik v trgovini bencina, je bil v Solleftei leta 1934. drugi med najboljšimi smučarji.

Odbjörn Hagen,
kmetiški sin, je zmagovalec v kombiniranem smučškem teku pri zadnjih holmenkollskih tekmah in pri tekmah Fise v Solleftei.

M
L
A
D
I
N
A
Š
I
R
I
R
A
Z
O
R
E

NAJVEČJE LETALO SVETA

je bilo v poslednjih tednih dograjeno v Rusiji. Imenovali so ga po velikem ruskem piscu »Maksim Gorkij«. Letalo ima ogromno razpnetino 64 m in vozi z brzino 240 km na uro. Opremljeno je z 8 motorji po 500 ks in ima prostora za 70 potnikov in 6 mož posadke. Namenjeno je za propagando.

Na narisku vidimo sledeče najvažnejše prostore v veleletalu: 1. salon, 2. sedež za pilota, 3. kabina za potnike, 4. oddajna postaja za radio, 5. avtomatska telefonska postaja za vse prostore v letalu, 6. stranišča, 7. pisalni stroji za poročevalce, 8. okrepčevalnica in kavarna, 9. kabina za kinematografiranje, 10. umivalnica, 11. sprejemna postaja za radio, 12. tiskarna, 13. oblačilnice, 14. zvezni hodnik, 15. električna centrala, 16. fotografski laboratorij, 17. spalna kabina, 18. prostor za prtljago, 19. bencinski tanki, 20. prostor za mehanika.

Iz navedenih podatkov, ki sem jih posnel iz lista »České Slovo«, lahko sklepamo, kako velik je napredek v letalski stroki od nje početkov pred dobrimi trideset leti do danes. Človek je vsekakor lahko ponosen na delo svojega duha in svojih rok — v tem slučaju slovanskega duha in slovanskih rok.

D. H.

TEŽAK RAČUN.

V prijetni družbi me je vprašal oni dan tovariš, kako bi najhitreje izračunal vsoto vseh števil od 1 do 100, in je trdil, da se da napominana vsota določiti v teku pol minute in še prej, ne da bi pri računanju uporabljali učeno matematiko ali mnogo pismenega računanja. Kdor bo prvi razrešil to nalogo, naj to nemudoma javi upravi »Razorov« v Mariboru (deška meščanska šola), pa bo dobil v dar lepo knjigo.

OKO ZEMLJE.

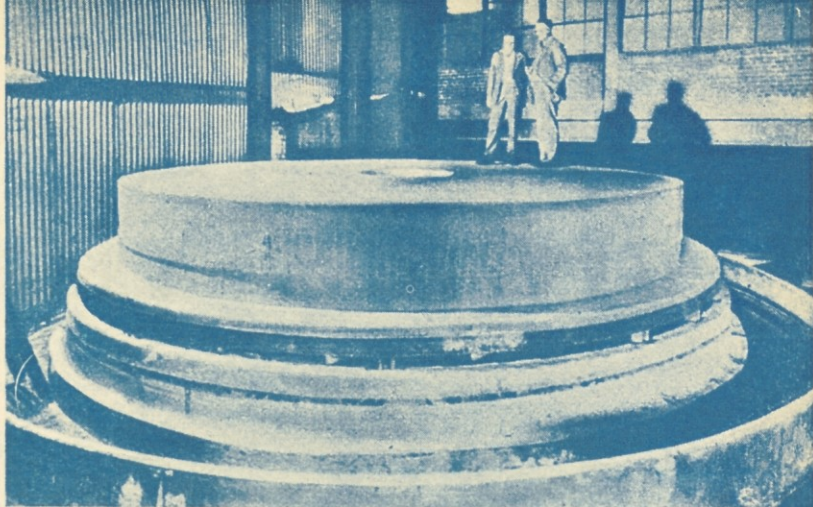
V Corningu v severnoameriški državi New York so pred kratkim vili največjo lečo za teleskop v zvezdarni na Mount Wilsonu. Že doslej je imela ta zvezdarna največji daljnogled za raziskavanje vse-mirja. V tem ko vidimo z dobrim prostim očesom na nebu komaj do 6000 zvezd, jih naštejemo lahko z navedenim kalifornijskim daljnogledom že lepo šte-vilo 1500 milijonov! Saj pa ima ta teleskop lečo, ki meri v premeru dva in pol metra.

In vendar ta orjak med daljnogledi ni zadostoval ameriški podjetnosti. Pod vodstvom profesorja Ritcheya so ustvarili sedaj najvažnejši del za daljnogled, naj-večjo lečo na svetu, ki meri v premeru 6 metrov, je 70 cm debela in tehta 20.000 kg. S to lečo bo opremljen največji teleskop v prej navedeni zvezdarni, ki bo tehtal 450 ton in bo imel tako povečevalno silo, da bi n. pr. lahko z njim fotografirali gorečo svečo na razdaljo 40.000 km. Kako ogromna je ta leča, sklepamo lahko po velikosti obeh mož, ki stojita na njej.

Stroški za izdelavo nove leče so znašali okoli 500 milijonov Din. Delo je trajalo skoraj 3 leta. Zahtevalo je največje pazljivosti in najboljših veščakov. Ves teleskop bo tako razsežen, da bo sedel raziskovalec v samem daljnogledu in ne pred njim.

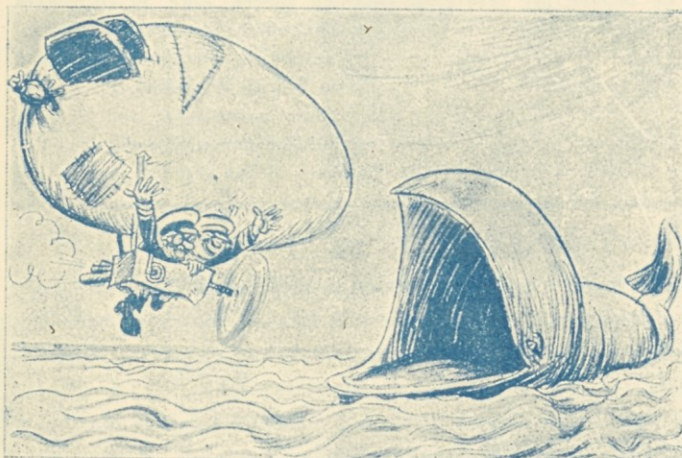
Astronomom se bojo z novim daljnogledom otvorili popolnoma novi predeli vse-mirja. Ker ima novi teleskop desetkrat večjo povečevalno silo od doslej največjega daljnogleda, bo povečal nebeška telesa tako silno, da se bo videl n. pr. mesec kakor v daljavi 56 km. In vendar je oddaljen povprečno 384.000 km od nas.

Kdo ve, koliko časa se bojo učenjaki zadovoljili z novim orjaškim daljnogle-dom? Že čujemo, da delajo načrte za teleskop, ki bo imel 7 m široko lečo. In sodeč po napredku znanosti v fiziki in kemiji, bo morebiti dana možnost za ustvaritev še neprimerno večjih daljnogledov.

Duh ljubezni in prosvetljenosti mora vladati na svetu. Ta duh bo po-vzročil, da se ne bo človeštvo opredeljevalo v samoljubju, temveč, da se bo posvetilo ljubezni do bližnjega.

Dr. M. Tyrš.

Prekoceanski letalci :

*„Hvala Bogu,
tu je hangar !“*

Iz Koledarja Jadran-ske straže 1935.

V S E B I N A

Viktor Pirnat: Moj san, Morje 129. — Ilka Vašetova: Zaklad v Emoni 130. — Joža Herfort: Bela knjiga 133. Karel Štrbenk: Mučenica Marjana 136. — Rigl: S tabora 139. — Slavko Veselič: Filatelija za mladino 140. Marija Rözmanova: Naše narodne vezenine 144. — E. K. - Mirinov: Triolet 145. — Krmilnica za siničke 145. Tone Seliškar: Z Omiškimi ribiči po Jadranu 146. — Ivan Matičič: Lovec Labes 150. — Cear Matija: Ponaredela pesem 154. — Oskar Hudales: Srce malega Šikare 155. — Fakin Anton: Vraže 158. — Največje letalo sveta 160.

Januar v gorah. Risal Planina Franc, mešč. šola v Škofji Loki.

REBUS. Priobčil D. H.

Rešitev ti pove zelo znan stih goriškega pesnika. Prvi rešilec, ki se bo javil pri upravi »Razorov« v Mariboru (deška meščanska šola), bo dobil za nagrado lepo knjigo.

ODGOVOR UPRAVNIKA

naročniku Ž a b k a r j u n a J e s e n i c a h. Dragi Joža! Tvoji želji glede ilustracij, ki segajo do robu, res ne moremo ustreči. Take ilustracije imajo vse moderne revije. Če odpade pri vezavi malenkosten robček slike, ni to nikaka nesreča. Naslovi so pa tako nameščeni, da jih dober knjigovez ne odreže. Glede ilustracij na platnicah je pa vprašanje najbolj enostavno rešeno, če platnice uvežemo ob enem z ostalimi listi v skupen letnik, saj s tem celotna knjiga le pridobi. S tem, da tiskamo na platnicah to in ono in tudi ilustracije, damo naročnikom več gradiva. Zato tudi letos niso platnice vedno enake, ampak se njih lice menja z vsako številko. Tudi so iz tega vzroka tiskane na belem papirju. Pozdrave in vso srečo v novem letu!

„**RAZORI**“ izhajajo vsak mesec in stanejo **3 Din** za številko. List izdaja »Udruženje jugoslovanskega učiteljstva meščanskih šol, sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani«, zanjo odgovarja Makso Hočever, ravnatelj mešč. šole v Ljubljani. — Urednik Tone Gaspari, Rakek. — Uprava: Maribor, deška meščanska šola. — Vsi dopisi na: Uredništvo »RAZOROV«, Rakek. Za uredništvo odgovoren Drago Humek, ravnatelj meščanske šole v Mariboru. Za Mariborsko tiskarno odgovarja Stanko Detela, ravnatelj v Mariboru.